

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

ART I CONSCIENCIA COL·LECTIVA

A propòsit del I Saló "Mirador"

L'exposició, organitzada per MIRADOR, de cent anys de retrat femení a Catalunya, ha tingut una bona acollida per part del públic i de l'element intel·lectual que ultrapassa les proporcions d'un simple èxit de curiositat o d'admiració. Més aviat podríem dir-ne un èxit de consciència, de cultura. A part de les consideracions d'ordre merament estètic que s'hagin fet al seu voltant, hi ha la visió vivent de tot un període de la nostra història, copsat a través d'un dels fenòmens més allisonadors: el retrat, i, encara, el retrat femení. Car, essent la dona europea un producte de la civilització, més allunyat de l'estat natural que l'home, mostra amb més força el segell peculiar d'una cultura i d'una època. De manera que entre tots els retrats que componen l'exposició retrospectiva, podem extreure la quintaessència d'un període, qui sap si el més interessant que ha viscut Catalunya, que conté la nova naixença del nostre poble amb una consciència inculcada i pròpia. A propòsit d'això, hem de remarcar que la inauguració de l'exposició d'aquests cent anys de retrat femení coincideix amb el centenari de la Renaixença literària, germen del catalanisme totalitari.

Quina és aquesta impressió general? En conjunt, ben confortadora. Denota un nivell cultural a la nostra terra que, en un excés de modestia, no hauria cedit a més d'un altre nosaltres. Tot un segle XIX sòlid, seriós, contingut, amb un sentit de realisme o, en els escassos idealistes, com Lorenzale, amb una harmonia molt precisa i concisa que desfà tot possible equívoc entre el somni i la boira. La gràcia sobria, l'equilibri, el confort són la característica de l'època. En general no hi trobareu gaires somriures; hom recerca l'expressió penetrada. Tot d'una, però, entra una alenada lírica: val a dir que sovint en detriment de la força penetrant de l'artista. Sembla com si els pintors visquessin dintre un cercle tancat, Arcàdia o Bohèmia, i es preocupessin més aviat d'explicar-se que d'explicar el món exterior. Per això, malgrat les altes valors de molts mestres catalans del segle XX, us adoneu tot seguit que no són psicòlegs ni els interessa ésser-ne.

Paral·lelament, la Catalunya d'aleshores, sentint que la realitat ja li havia donat tot allò que podia esperar-se, es llençava a l'aventura decisiva dels pobles, a la de refiar-se de les ales del desig, en cerca de noves missions a la vida dels pobles. De moment, abandonava una situació segura, de tot repòs per adreçar-se a una altra de més important. És clar que havia d'acceptar totes les conseqüències de les interinitats; però les arrostraria perquè el cor li deia d'anar de cara a un Nord. La psicologia, en semblants casos, ha de fer lloc a la poesia, costi el que costi.

Però no pas per a sempre, i no sempre sense perill. Tothom sap que el moment més arriscat de la vida de les papallones és el de sortir de la crisàl·lide. Hi ha d'haver, de tant en tant, exàmens de consciència. Moments que hom sàpiga exactament on és i que fa. Tota la força meravellosa de la poesia no seria res si no aconseguia mobilitzar el seny i la voluntat. Les profecies, si no es realitzessin, no serien ja tals profecies.

Per això la contemplació d'un període de la nostra cultura, la meditació sobre els nostres valors humans és cosa que val força la pena. I creiem que actes com l'exposició que glossem i que tenen l'eficàcia de remoure la consciència profunda de l'espectador, són d'una gran eficàcia constructiva.

Allí hom trobarà encoratjament per continuar en alguna direcció i, no gens menys, per esmenar-ne alguna altra. I això no sol-

ment l'artista català, sinó tota persona una mica sensible, la qual per força reaccionarà davant les suggestions morals d'aquesta manifestació de l'ànima col·lectiva que és la història catalana d'un segle vista a través de la percepció profunda dels artistes.

I encara, per fer més evident aquest esperit del segle passat, unes quantes conferències i concerts complementaran l'exposició.

Santiago Rossinyol.—Retrat de l'esposa del pintor

També trobarà un xic d'orgull i confiança. És indubtable que, a casa nostra, no tot és voluntat d'ésser, i ja som alguna cosa. Això té dos significats. Que hi ha motiu de creure que no s'estroncarà la nostra marxa ascensional i, també, que ja tenim alguna cosa per perdre i no podem comportar-nos col·lectivament com els països que no són res i que no arrisquen res pels camins de la vida.

De Dijous — a Dijous

Cada any, pels voltants de la Diada del Llibre, ha tingut lloc una intensa campanya de propaganda, a la qual potser no era aliena la institució d'un premi, ofert per la Cambra Oficial del Llibre, al millor article enaltint el llibre i la lectura, premi que ben sovint ha estat repartit entre diversos articulistes.

Amb articles o sense, la Diada del Llibre ha constituït sempre un èxit: l'endemà tots els llibreters han propiciat als repòrters unes estadístiques impressionants, i esperem que aquest any succeirà igual, i que les estadístiques superaran les de l'any passat.

De totes maneres, notem que la proximitat de la Diada — que caient el dia 23 en diumenge, serà celebrada demà passat, dissabte — no és precedida, almenys externament, dels senyals que l'havien anunciada en les seves celebracions anteriors.

A penes s'ha dit res de projectes d'autors i d'editors, molts dels quals confiaven en la Diada per a salvar almenys les despeses d'impressió d'una obra.

Indubtablement que apareixeran alguns llibres nous, i que molts d'ells tindran sort de llur sortida en aquests dies; però, pel que sembla, llur nombre no assolirà les proporcions d'anys anteriors.

En definitiva, això no és prou per entristir-nos. Ja havíem dit que un perill d'aquesta Diada era el foment d'una mena de producció destinada especialment a ésser venuda el 23 d'abril, d'un gènere d'obres que en podríem dir «llibres per a la Diada del Llibre». Per nosaltres — és una opinió ben personal — és un gran guany que hagi minvat aquesta mena de producció especialitzada i que la Diada del Llibre serveixi a molta gent per a comprar llibres publicats en condicions normals, sense especular amb el poderós atractiu que un descompte del deu per cent exerceix sobre tantes persones que la resta de l'any a penes si compren res de paper imprès.

Però no gosàrem proclamar gaire alt la nostra satisfacció, perquè potser aquest fet és un símptoma d'alguna cosa més greu. Potser l'escassa aparició de llibres per a la Diada del Llibre només és una senyal més de la migradesa de la producció bibliogràfica actual, aparellada a una retracció del públic les causes de la qual no tenen una explicació fet i se'n ha d'afegir.

Sense que aquests, en general, siguin millors ni pitjors que els que es venien abans. La crisi, de la qual es parla més del que realment mereixen les proporcions que ha assolit, afecta i de debò la producció editorial. Però ficar-se en aquest assumpte duria massa lluny, encara que bé caldrà qu se'n parli.

El que volem assenyalar és que gairebé s'ha frustrat una esperança que, massa optimistes, molts havíem compartit: que la gent, avesada per la Diada del Llibre a comprar llibres i a llegir, adquiriria aquesta habitud i asseguraria l'escolament de la producció normal. Sembla que no s'ha produït res d'això. Es compren llibres aquell dia, i prou.

I, francament, encara que dir-ho ara, abans de dissabte, ens pugui fer acusar de sabotejadors de la Diada del Llibre, trobaríem molt més preferible que es venguessin llibres durant tot l'any, encara que la setmana vinent no poguéssim llegir als diaris que totes les llibreries han batut els respectius rècords de venda de tots els anys anteriors. — C. R.

Any V. Núm. 220 - Barcelona, dijous, 20 d'abril de 1933

ret el seu homenatge als iniciadors de la Renaixença.

MIRADOR INDISCRET

Al marge del I Saló "Mirador"

Paral·lelament al I Saló MIRADOR, hem decidit d'organitzar, al mateix local on té lloc l'exposició, diversos actes que s'hi relacionen, els quals seran anunciats oportunament.

De moment, demà divendres, a un quart de vuit de la tarda, el nostre col·laborador Rossend Llates donarà una conferència sobre el tema *Un segle de feminitat catalana*.

Dimarts, dia 25, Maurici Serrahima parlarà sobre *El pintor Rodas i el seu temps*.

Les invitacions per a aquests actes — limitades donada la cabuda del local — poden recollir-se a MIRADOR i a les Galeries Laietanes.

D'altres conferències seguiran, i també un concert de música del segle XIX

Per a ús del públic, hi ha uns catàlegs concisos, on sols s'indica l'autor, el nom (si és sabut) de la persona retratada i el propietari de l'obra. Està a punt de sortir el catàleg complet — amb tots els detalls sobre les obres exposades, nombroses reproduccions i les biografies dels artistes —, el qual serà posat immediatament a la venda.

A mi, no!

El regidor senyor Pellicena — regidor i periodista —, trobant-se l'altre dia a la sala destinada en l'Ajuntament als repòrters municipals, va fer amistosament unes observacions al repòrter de *La Publicitat*, Angel Ferran, sobre la interpretació donada a unes paraules seves.

—Ja veig — li digué — que segueix com cal les instruccions del senyor Hurtado. —Del senyor Hurtado? Mai no me n'ha fet — saltà En Ferran.

Uns altres repòrters, allí presents, intervingueren en la conversa. Recol·laven tots la interpretació del redactor de *La Publicitat*, àdhuc, molt respectuosament, l'Alberch, redactor del diari que dirigeix el senyor Pellicena.

Resultat: que En Ferran no havia sentit el senyor Pellicena, per haver-se absentat del saló de sessions una estona. La referència li havia estat facilitada pels seus companys, entre ells, sembla, el de *La Veu*.

La vinguda d'algunes personalitats occitanes, acompanyades de nombrosos turistes també occitans, però potser menys occitans que turistes, ha posat una nota simpàtica i pintoresca alhora, a les festes del Centenari de la Renaixença Catalana.

Durant la sessió inaugural de les festes, celebrada al Palau de la Generalitat, molts dels expedicionaris estiguieren a punt de renegar de l'occitanisme davant el discurs inabordable d'en Massó i Torrents.

Les vuit toades, vàrem sentir un dels turistes que deia a un company seu:

—A quina hora deuen començar, al Paral·lel?

Donàrem la pregunta per no sentida, per tal de mantenir viu en nosaltres l'encís occità.

Un Ribot que no llisca

Quan, en aqueixa sessió, va discursar l'alcalde de Marsella, M. Ribot, alguns socis de Palestra per poc es desmaiaren.

M. Ribot alludí l'amistat franco-espanyola...

—Però, què diu aquest home?

Aquells socis de Palestra s'estiraven els cabells.

Després, M. Ribot tragué a relleu el nom de Lope de Vega.

—No sap de què va! No sap de què va!

Es donaven cops al front. Es desesperaven.

Molt tranquil, M. Ribot parlà encara de Santa Teresa.

—Prou, vaja, prou! Aquest home ens f....

Cervantes entre cap i coll!

Occitans a la deriva

Ahir, dimecres, es veien encara pels carrers de Barcelona, molts occitans esgarriats.

—Encara duren les festes? — preguntà algú.

No. Les festes han acabat. Aquests occitans deuen esperar el segon centenari.

El significat de les paraules

El diputat senyor Farreras i Duran no és pas un home que no sàpiga què volen dir les paraules. Almenys, féu de periodista a Manresa, sense donar ocasió a remarques desfavorables d'aquest ordre. Però l'altre dia, responent a un parlamentari de la Lliga, s'entrebanà:

—...jo, que sempre procuro parlar amb la màxima circumscripció... circumscripció...

A la fi, després d'aquestes dues piquiponies, se'n sortí: —...circumspecció...

Però, en una altra ocasió, als passadissos, hom arribà a suposar que, efectivament, el diputat Farreras oblidava el significat de les paraules.

El nostre repoblador forestal es queixava de la feïnada que els seus càrrecs li donen, i deia, per refermar-ho:

—Res, que he hagut de tancar el bufet.

I doncs, amic Farreras, i aquells exàmens de llati, aquest estiu, a l'Institut de Manresa?

El pa que s'hi dona

Sos... (text partially obscured) ...coment el mateix se les heu amb el senyor Macià que amb el senyor Azana. Es diria que els regionalistes l'han captat per a tenir qui, amb una indiscutible elegància de forma, escriu, amb la seva firma, el que els prohoms de la Lliga no s'atreverien a dir obertament.

—El que té gràcia — sembla que observava fa pocs dies En Josep Pla, referint-se a aquests articles d'En Brunet — és que la Lliga no l'hi agrairà.

Evidentment, si ha d'ésser així, la cosa té gràcia. Però en tot més el fet que ho digui en Pla, bon coneixedor dels clàssics del regionalisme.

Arròs

Al redactor d'un determinat diari del matí que fou designat per a assistir, en representació d'aquest, al banquet inaugural de l'Hotel Terramar, se li presentaren a darrera hora ineludibles ocupacions i hagué de deixar córrer l'excursió a Sitges.

Va trametre la invitació a un company de redacció:

—Té; vés-hi tu i pregunta si demà hi puc anar a dinar jo amb la família.

Encara

Un anunci, copiat d'*Ahora* de dilluns passat:

«Se desean jóvenes españoles, ambos sexos, para introducirlos a los principales productores cinematográficos, norteamericanos y europeos. Abstenerse catalanes. Exclusivo promotor, Therron's. Hilario Eslava, 2. Madrid. (Provincias, se ruega sello.)»

Ara, aneu a saber si el promotor Therron's (que en deu ésser poc d'anglès o americà que s'escriu així el nom!) s'excusarà per raons d'accent.

Les conviccions per 20 cèntims

Recollit la setmana passada, a la Granja Royal Orient, tauler dels fiambres.

Un client, tot decidit, demana un pastís de carn de vint cèntims. En anar a agafarlo, però, es repensa:

—No, que és dia de peix. Doni-me'l de peix.

—S'han acabat els de vint. Només en queden de quaranta — observa el dependent.

El client vacilla uns moments i es decideix:

—Doni-me'l de carn.

Un escocès de Catalunya

A la penya del Consell de les Arts, els dirigents de la qual organitzaren el banquet amb què s'homenatja el dissabte passat el pintor Ramon Calsina, es discutí l'actitud del seu president, En Miquel Cliviller, de no voler-hi assistir.

Aquest alegava el cost de dotze pessetes que valia el tiquet, la qual quantitat trobava exorbitant per les seves disponibilitats. Tots els amics l'omplien de dicteris davant la seva gasiveria, el metrellaven materialment d'insults.

En Cliviller, ajupit sota la pluja d'epítets i d'interjeccions ofensives, digué, finalment, i quan tothom pensava que rectificaria la seva actitud:

—Sí; ara només falta que em digueu «escocès»!

—D'aquí la nova guerra, encara podem organitzar una quarantena de Conferències de la pau i del desarmament.

Llegiu, en aquesta mateixa pàgina, l'anunci de les conferències i altres actes que tindran lloc en ocasió del I SALÓ MIRADOR

Cas de consciència

Sabuda és l'evolució que el poeta Sebastià Sánchez-Juan ha fet cap al catolicisme més abundant. Heus ací un altre fet que ho palesa:

«En acabar la seva lectura de poemes que donà fa pocs dies al Círcol Artístic, el porter li lliurà una carta d'una senyoreta que havia assistit a la lectura i que ja se n'havia anat.

Sánchez-Juan obrí, estranyat, la missiva. Hom l'invitava a fer una visita a la infantesa, per tal de parlar dels poemes que havia acabat de llegir. A la lletra constava l'adreça de l'autora, però no hi havia signatura.

L'autor de *Constellacions* restà un moment parat. Després, reaccionant, digué: «No hi aniré. No està bé això de no signar...»

I afegí, com repensant-se: «En tot cas ho consultaré abans al meu confessor».

Un anecdotari que podria ésser més copiós

Al diplomàtic i historiador Villa-Urrutia mort fa pocs dies, una vegada, visitant una exposició d'art, li digué el seu acompanyant, davant el retrat d'un subsecretari de Governació, capaç d'empassar-se, ell tot sol, la receptació de tota una província:

«Es naturalíssim aquest retrat. Està parlant, no li sembla?»

I respongué Villa-Urrutia:

«Hablando... hablando... Lo que está, es robando».

A l'ambaixada de Lisboa hi havia un agregat, jove i conquistador, amb més èxits femenins dels que volia, que enamorà una ballarina de l'Òpera de São Carlos. Tot hauria anat com la cosa més natural del món, sinó que l'agregat va tenir la mala idea de raptar la ballarina. Però va intervenir la policia i l'ovella esgarriada hagué de tornar a Lisboa a complir el contracte amb el teatre, mentre l'agregat seguia el seu viatge cap a Madrid.

Com a explicació, va escriure a Juan Valera, aleshores ambaixador a Lisboa, una carta que Villa-Urrutia sabia de memòria i en guardava còpia. Venia a dir:

«Pobre muchacha! La abandono y no le queda otro recurso que suicidarse o prostituirse. ¡Cruel dilema para el que ha sido causante de tanta desgracia y es, además, padre del feto que lleva en sus entrañas la pobre niña!»

Villa-Urrutia va batejar aquest tenorisc agregat amb el nom de «el padre del feto», amb el qual fou des d'aleshores conegut en el món diplomàtic.

Una frase de Villa-Urrutia que no necessita comentari:

«El ideal del joven conservador español es casarse con hija honrada de padre ladrón».

El plorat Francesc d'A. Permanyer, a Filipines, va fer gran amistat amb Villa-Urrutia, al qual va acompanyar en una visita a Manila. Després de la visita, el qual, a algun lloc, i Permanyer l'havia contat infinites vegades. Els obsequis quedaren bon xic sorpresos, ja que en aquella illa filipina no s'havia pogut aclimatar ni vaques ni cabres.

En exterioritzar aquesta sorpresa, l'amable amfitrió va respondre, amb tota naturalitat:

«La leche es de mi señora, que está criando».

Villa-Urrutia havia treballat molt perquè fos possible el viatge del rei d'Espanya a Roma. Considerava que aquest fet seria un bon coronament a la seva llarga carrera, després del qual es retiraria, dedicat de ple als seus treballs de rebuscador. Però la glòria del seu treball se l'emportà un altre, i quan, poc abans del viatge, l'aleshores reina d'Espanya rebé l'ex-ambaixador — ja l'havien tret de l'ambaixada de París — en audiència i aquest li digué que esperava veure-la a Roma en el seu lloc, la reina preguntà en quin lloc, Villa-Urrutia contestà senzillament:

«En la calle, señora, que es donde me han dejado».

RECORDS DE L'AUTOR DE "TOPAZE"

Marcel Pagnol a l'estudi

Potser un dels records més agradables dels meus començos en la vida cinematogràfica fou la meua estada a Marsella, mentre es filmaven els exteriors de *Marius*, tret de la famosa obra de Marcel Pagnol, el famós autor, cèlebre als vint-i-cinc anys, del qual MIRADOR presentarà, la setmana que ve, la versió cinematogràfica de *Topaze*, un dels grans èxits de l'escena moderna.

a filmar, esguerrant una escena que s'havia preparat amb molta cura. I mentre, gràcies als vigorosos punys de Raimu i Fresnay, s'aconseguia de sostroure Pagnol a l'entusiasme exuberant dels seus compatriotes, el postor en escena s'estirava els cabells desesperat i l'operador, des de la finestra de l'hotel, filmava una escena que no figurava en el programa.

El postor en escena, Orane Demazis i Marcel Pagnol

De bon principi, es pensava fer tres versions de *Marius*, entre elles una en espanyol, per a la qual fins foren triats els artistes — a més a més d'altres, la simpàtica estrella Rosita Díaz —, però malgrat els grans dissenys de Marcel Pagnol i dels seus esforços combinats amb els de Claudio de la Torre, el projecte fou abandonat i només quedaren en peu dues versions, la francesa i la sueca.

Erem, doncs, a Marsella, per a rodar els exteriors de *Marius*.

Contrastava singularment, al costat del cap blanc i flemàtic de Gustav Collijn, escenarista de la versió sueca, la figura de Marcel Pagnol, el més jove i el més popular dels autors francesos.

A París, quan no se'l sent parlar — la seva estada a la capital no ha modificat

Entre tots els autors titulars de la Paramount, potser Pagnol era el més contemplat. L'èxit rotund de *Topaze*, seguit pel de *Marius*, el posaren al primer rengle dels autors del teatre francès. La seva popularitat augmenta cada dia més, el cinema ha acabat d'immortalitzar els tipus de *Marius* i *Topaze* i avui als cafès, sobretot de Marsella, els jugadors repeteixen en broma les rèpliques de la famosa partida de cartes de *Marius*.

Però Pagnol ja no és a la Paramount. Ara fa pel·lícules pel seu compte sota el nom de Films Marcel Pagnol i és als estudis de Billancourt, filmant *Fanny* on el trobo.

«C'est épatant!» — em diu senyalant-me Marc Allegret que dirigeix *Fanny* — il ne crie jamais!

Realment, un director d'escena que no

La cèlebre partida de cartes de «Marius»

gens el seu accent —, Pagnol no traïx el seu origen; però aquí, a Marsella, amb el seu aire distret i bon enfant, la seva americana arrugada, les butxaques plenes de papers i la seva manera de caminar sobre l'empedrat desigua' del *Vieux Port*, no és possible d'equivocar-se: Marcel Pagnol és marsellès. I no solament ell, sinó que Raimu, Charpin i Fresnay — César, Panisse i Marius en l'obra — també són marsellesos, i Orane Demazis, encara que nascuda a Algèria, si no hagués viscut tants anys a Marsella, només per les nou-centes representacions al teatre Mogador, interpretant el paper de Fanny en *Marius*. Tindria dret a la ciutadania dels seus companys de repartiment.

Aviat ens adonarem que per a Marsella no s'ha dit allò que ningú no és profeta a la seva terra. Una veritable onada humana, trencant el cordó de policia que ens voltava, es precipità en l'espai reservat per

crida ni s'enfurisma és alguna cosa extraordinària; però encara em sembla més extraordinari el jove creador de *Marius* i de *Topaze*, al qual ni la glòria ni la fortuna no han aconseguit de fer canviar i que passaria per un estudiant si no fos per la 'aca veritable de la Legió d'Honor en la seva solapa.

DECARLO

El director del banc. — Magnífic! Reneix la confiança en els bancs!

(Simplicissimus, Munic)

Exit en la mida Corbates innarrugables

Pijamas a bon preu

JAUME I, 11

Telèfon 11655

La publicitat moderna

El nostre article publicat al núm. 216 de MIRADOR sembla que ha ferit la susceptibilitat de la persona a la qual atorguem la màxima consideració com a tècnic publicitari a Espanya. Ens referim al nostre professor de publicitat el senyor P. Prat i Gaballí.

Ja sabem que es sorprendrà en llegir que ha estat el nostre professor, ja que ell no ens pot conèixer com a deixeble. Nosaltres el sabem professor nostre perquè en la llar, solitari, sota la resplendor de la bombeta, hem seguit la seva actuació, hem llegit els seus llibres, els seus articles publicats en revistes, hem après molt de les seves lliçons, silenciosament, reclosament, que és com es fan millor les coses, i no pas de poc temps, sinó de quan va començar les seves actuacions publicitàries per l'any 1914.

Des de llavors hem seguit la vida d'activitat publicitària del senyor Gaballí i ens sentim honorats que una disconformitat amb el nostre article hagi estat l'autor de la presentació.

Del dit article, un esperit sense passió deduirà que el senyor Gaballí s'apresta a la defensa d'una posició guanyada, davant d'un enemic que li planta cara. Res més lluny de les nostres intencions.

En parlar nosaltres de la nova tècnica de la publicitat, no ens referim per res a la *Nueva Técnica* amb què el senyor Prat Gaballí encapçalava el seu llibre *La Publicidad Científica*, resum de les lliçons per ell explicades en les classes d'Ensenyament Mercantil durant el curs 1915-16 a què fa referència.

I quan diem nosaltres que la publicitat obre en el nostre país una nova etapa, aclaram el concepte dient més avall que la publicitat generada pel nostre grup hem de procurar que no surti amorfa d'un sentit nacional, car els llatins no poden reaccionar igualment com els altres davant d'un excitant perceptiu, i que cal que les obres destinades a moure les excitacions sensorio-perceptives estiguin basades en el coneixement de la pròpia raça, car així més fàcilment aconseguirem provocar estats afectius si ho fem amb elements estètics genuïns.

Hem d'establir doncs la nova ciència publicitària a base dels estudis, observacions i dades deduides de les experiències psicofísiques fetes en el nostre propi país, amb la nostra pròpia raça, en els nostres laboratoris. I així fins ara no havia estat possible per manca d'aquests darrers.

Els procediments estrangers ens han de servir de punt de partida, de dada informativa, de coneixement dels punts establerts més enllà de la frontera, que devem reafirmar, controlar, aquí novament i supeditar a la comprovació de la conveniència o no de la seva adaptació.

Car és un fet prou conegut el de la peculiar conveniència de cada país, com ho prova, per exemple, el fet que mentre Alemanya resumeix el text d'un cartell a una síntesi, a un mínim de paraules, Anglaterra i Estats Units contrasten amb textos llargament explicatius raonant les condicions i avantatges del producte.

Si bé és cert que el fonament dels nostres estudis per a l'adaptació de la publicitat a la guerra europea que el senyor Gaballí va divulgar a Espanya immediatament, per la qual cosa cal fer-li justícia una vegada més, fixi's que el grup dels que constituïm el Seminari de la Publicitat en l'Institut Psicotècnic de la Generalitat, pretenem fer-ne una ciència ben nostra, investigada, controlada i anotada a casa nostra amb gent nostra i amb els aparells del nostre laboratori. I és per això que lamentem que el senyor Gaballí no estigui entre nosaltres, perquè donades les seves reconegudes aptituds ens ajudaria molt als treballs d'investigació psicotècnica que estem portant a cap.

Com podrà veure el Sr. Prat Gaballí, no desconeixem ni menyspreem l'obra realitzada, ni ens mou cap petita passió, ja que no aspirem a cap càtedra i si tan sols ens interessa investigar en aquesta ciència per a adaptar els coneixements que deduem de les nostres investigacions a l'execució de publicitat fotogràfica, a què ens dediquem, amb el bon desig d'una millor producció.

I com que estem convençuts que ja ha passat el temps en què tothom podia introduir-se a qualsevol terreny, ja de les arts, ja de la ciència, ja del comerç, sense una prèvia i profunda preparació, és per això que ens interessa d'aprofundir en la tècnica publicitària arribant a l'enranya mateixa, que és d'on deu partir tota qüestió de publicitat.

I l'enranya la constitueix la psiquis humana. De manera que la reacció promoguda per un excitant perceptiu constitueix tot un procés complicadíssim psico-físic, que cal estudiar amb molta atenció; és un procés no gens fàcil que estudiant bé les seves causes i els efectes que n'esdevenen, comptant amb aparells controladors, amb procediments d'observació, amb un talent directiu o iniciatives d'investigació, i registrant tots els resultats, amb els quals formar estadístiques ben rigorosament observades, creiem poder arribar a dades concretes que a la fi, més tard o més aviat, converteixin el procés publicitari en un procés biològic, gairebé exacte. L'esperit humà, si bé molt divers, pot clas-

sificar-se en unes quantes espècies que tenen un nexe comú. Saber doncs l'indole del producte que es vol anunciar, a quina classe d'esperits va dirigit i utilitzar els mitjans més adients per excitar les reaccions que segons el nostre pla ens proposem en aquella peculiar psiquis, és l'ideal de tot publicitari.

Ara bé: nosaltres, que anteriorment havíem estudiat en les obres del senyor Gaballí, fem notar un aspecte molt important de divergència i és que així com fins ací es preconitzava la creació de la peça publicitària per a promoure estats psíquics, nosaltres, partint dels estats psíquics determinats que volem atacar, pretenem crear la peça publicitària adaptable a aquells estats psíquics, per a així provocar la reacció més intensament, més directament.

Es a dir, la psicotècnica que ens proposem és d'un ordre purament científic, en el qual el cartell sigui la conseqüència d'unes condicions psicològiques determinades, i per tant apte per estimular els òrgans sensitivo-motors de l'individu. Heus ací, doncs, resumida la diferència entre el concepte dels publicitaris moderns a l'avantguarda dels quals va el senyor Prat Gaballí, i la del grup novíssim que constituïm el Seminari de la Publicitat.

Hi ha demés els publicitaris empírics, que són legió en el nostre país amb personalitats ben destacades que compten al seu haver amb campanyes d'èxit assolit que nosaltres prenem en gran consideració.

Algú replicarà: és que no demostren aquests que es pot fer bona publicitat sense coneixements psicològics?

Neguem que es pugui fer publicitat bona sense coneixements de la psicologia humana, i si uns casos com els que citem han fet bona publicitat, és perquè tenen una intuïció, una aptitud innata, i han adquirit en l'escola de la vida uns coneixements psicològics que no coneixen per tecnicismes, però que presenten i comprenen.

Tant a aquests publicitaris intuïtius com als publicitaris científics o moderns, lloem i homenatgem com es mereixen, i els oferim amigablement la nostra col·laboració i el resultat de les nostres investigacions. No pretenem destronar ningú, sinó aportar el nostre humil esforç al treball d'incorporació del nostre poble a l'esperit universal de tecnicisme i modernitat.

I no volem acabar l'article sense mencionar alguns noms que recordem, les campanyes publicitàries dels quals tindrem en compte per a estudiar en el nostre laboratori, ja que havent assolit l'eficàcia en el nostre país ens poden facilitar dades molt útils de la nostra psicologia.

Entre els traspassats recordem al nostre pintor Ramon Casas i el publicitari Josep Maria de Colubi i de Viala. Entre els presents, els senyors P. Prat Gaballí, Aubeizon, Bori i Barnils, que han donat mantes conferències, articles i obres de gran utilitat i han dirigit excel·lents campanyes.

Podríem també citar noms d'artistes i d'agències de publicitat, però llur enumeració fóra interminable.

No volem acabar sense fer al·lusió al contrast que ofereixen certes campanyes de mal gust i poc eficaç, obligada per la necessitat, o exhibint cartells d'un mal gust insuperable.

I creiem convenient citar aquests casos per a justificar la nostra inclinació vers la publicitat controlada per una tècnica, car així s'evitaran espectacles que dedueixen de la serietat d'un poble culte.

PERE CATALA

Fotògraf

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola de Llibreria

Barbarà, 16 *** Telèfon 14186

SERVEI ELECTRIC PER A AUTOMOBILS

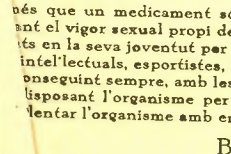
¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la Neurastènia.

Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perduda de memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, dispènia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les Gragees potencials del Dr. Soivré,

des que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esportistes, intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., onseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i sense fatiga.

Després de l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense sentir l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Via a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

ITA. — Dirigint-se i tramettent 0'25 ptes. en segells de correu per al franquig a Oficines Laboratoris Sòkka, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

El director del banc. — Magnífic! Reneix la confiança en els bancs!

(Simplicissimus, Munic)

Exit en la mida Corbates innarrugables

Pijamas a bon preu

JAUME I, 11

Telèfon 11655

ITA. — Dirigint-se i tramettent 0'25 ptes. en segells de correu per al franquig a Oficines Laboratoris Sòkka, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Via a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

ITA. — Dirigint-se i tramettent 0'25 ptes. en segells de correu per al franquig a Oficines Laboratoris Sòkka, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Via a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

ITA. — Dirigint-se i tramettent 0'25 ptes. en segells de correu per al franquig a Oficines Laboratoris Sòkka, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Via a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

ITA. — Dirigint-se i tramettent 0'25 ptes. en segells de correu per al franquig a Oficines Laboratoris Sòkka, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

MOBILIARI D'ART BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapissier. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 96. Telèfon 16286 BARCELONA

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190 Telèg.: "Carburas"

BARCELONA Mallorca, 239

Telèfon 78015

CARBUR DE CALCI; Fabriques a Bergà (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESIA, Fabriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fabriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fideles i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BOMBES, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

UNA FIGURA DESAPAREGUDA

L'ex-marquès de Villa-Urrutia

Wenceslao Ramírez de Villa-Urrutia, que ha mort la setmana passada a Madrid, a l'edat de vuitanta tres anys, era descendent d'una família biscaïna, nombrosos individus de la qual feren llur carrera dintre la magistratura, a l'Amèrica. Ell mateix havia nascut a La Habana. Ben aviat es decantà a la carrera diplomàtica, en l'exercici de la qual habità diverses capitals europees i americanes, d'agregat, de secretari, de ministre plenipotenciari o d'ambaixador. Fou ministre d'Estat; prengué part, en representació oficial, en unes quantes conferències internacionals...

Però, malgrat el seu paper en la història política d'Espanya del seu temps, Villa-Urrutia deu el seu nom a les seves activitats d'autor, que el feren entrar a les Acadèmies de la Llengua, de la Història i de Belles Arts, i ésser nomenat membre honorari de la Reial Societat d'Història de Londres.

Des de 1883 en què publicà la seva primera obra — seguida d'un període de quinze anys durant el qual sembla que hagués perdut les aficions d'escriptor —, aprofità els lleures de la seva professió, i les ocasions que aquesta li proporcionava de registrar arxius estrangers, per donar, amb una continuïtat que només la mort ha interromput, els seus estudis històrics, versant no solament sobre èpoques passades, sinó també sobre esdeveniments contemporanis, la participació de l'autor en els quals en fa uns documents vivissims i de primera mà.

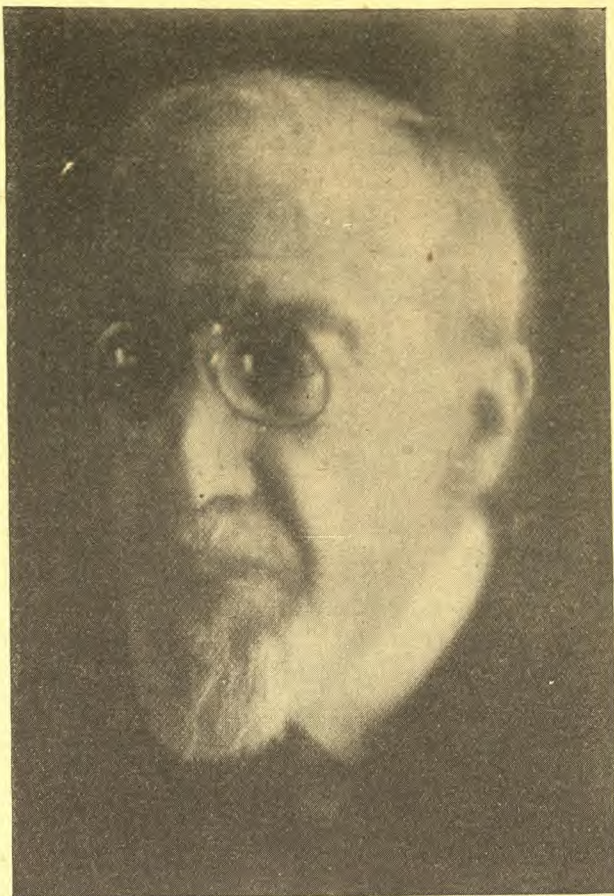
Dintre l'escassa i no massa considerable historiografia espanyola, la figura del que fou marquès de Villa-Urrutia destaca amb un relleu singular. Era el representant en la bibliografia castellana d'un gènere molt cultivat a l'estranger, un gènere els conreadors del qual, sense deixar mai de banda el rigor que escau a tot historiador que no vulgui usurpar aquest qualificatiu, saben contar les coses d'una manera llegidora per tothom. No en va havia exposat el seu concepte de l'estil dient que el diplomàtic (l'espanyol, naturalment) ha d'escriure «con claridad, finura y corrección, que han de ser las cualidades esenciales de su estilo. No ha de remontarse con ruidoso vuelo y aguilones alas, ni ha de alambicar la frase en busca de primores, ni ha de plagiar a los clásicos con el afán de parecer purista. Diga lisa y llanamente lo que ignora, sin un casto llano limpio de imitaciones, sin un casto barbarismo.» Villa-Urrutia ha escrit així tota la seva copiosa obra.

Però no és solament això el que resulta remarcable de la seva tasca. Ell, home de l'antiga i més absoluta correcció de llenguatge, que tants i tants enigmàtics pamflets que es creuen que les paraules gruixudes i els raigs d'insults tenen una meravellosa eficàcia.

Els seus treballs d'erudició històrica el van dur a un antidinastisme adquirit per la in-

telligència, no pas, potser, pel sentiment. Les raons de l'antiborbonisme brollen per elles soles de la simple constatació de fets. És clar que Villa-Urrutia no es limita a ésser narrador; els seus llibres contenen, al costat dels fets, els seus judicis i múltiples consideracions psicològiques, morals, polítiques, diplomàtiques, etc.

Si la preparació històrica de Villa-Urrutia no l'hagués ja dut a l'antiborbonisme, la duplicitat que quan la guerra europea usà el que fins fa dos anys fou rei d'Espanya —

Villa-Urrutia

i de la qual fou víctima l'historiador de què parlem, aleshores ambaixador a París —, l'hauria dut almenys a no tenir en cap consideració el darrer descendent regnant d'aquella família, que comptà un representant part del regnat del qual titula Villa-Urrutia «la ominosa decadència».

Alfons XIII el tragué de París «con zancadilla y puntapié», diu la mateixa víctima, i s'hi resigna amb un cert fatalisme, ja que, al volar, ni ha de plagar a los clásicos con el afán de parecer purista. Diga lisa y llanamente lo que ignora, sin un casto llano limpio de imitaciones, sin un casto barbarismo.» Villa-Urrutia ha escrit així tota la seva copiosa obra.

Però no és solament això el que resulta remarcable de la seva tasca. Ell, home de l'antiga i més absoluta correcció de llenguatge, que tants i tants enigmàtics pamflets que es creuen que les paraules gruixudes i els raigs d'insults tenen una meravellosa eficàcia.

Els seus treballs d'erudició històrica el van dur a un antidinastisme adquirit per la in-

Mirant a fora

Procediments d'hitlerització

Segons l'òrgan més hillerià, Völkischer Beobachter «la revolució alemanya de 1933 seria incompleta si no s'estengués també al domini cultural i espiritual».

Per ajudar a aconseguir-ho, l'altra setmana va haver-hi un míting a Kaiserslautern, a la sortida del qual, els espectadors, delirants d'entusiasme, i davant del poble reunit a la plaça Schiller, van cremar els set exemplars de l'infame llibre de Remarque, Res de nou a l'Oest, trobats a la Biblioteca municipal.

Un professor, un tal Engel, presidí l'auto de fe amb un discurs subraïllant l'abast simbòlic de l'acte. Segons ell, abans de l'estiu han d'ésser cremades totes les obres antialemanyes que es trobin en les set centes biblioteques del Palatinat.

«L'enmig dels crits d'alegria de la multitud i dels cants nacionalistes, les flames purificadoras besaven el cel nocturn.»

Remarque només com les frases entre cometes semblen traduïdes d'una soflama feixística italiana.

Després de depurar les biblioteques, cal depurar la producció cinematogràfica. Sobre aquest punt, els actuals amos d'Alemanya també saben on van.

El doctor Goebbels, ministre de la Propaganda, ha pronunciat un discurs sobre les relacions del nacionalisme i del cinema, aquest havent-se de posar, com tot a l'Alemanya actual, al servei d'aquell.

El doctor Goebbels, a fi de precisar les directives a les quals s'ha de conformar la producció cinematogràfica alemanya, cità exemples demostratius. Primer que cap altre, El cuirassat Potemkin, del qual digué que era una veritable obra d'art, digna de servir de model perquè demostra fins a quin punt la tècnica cinematogràfica pot ésser posada al servei d'un ideal polític. Precissament per la concepció política d'aquest film, l'Alemanya nacionalista l'ha prohibit.

Després d'esmentar altres pel·lícules, el ministre féu l'elogi d'El rebel, film nacional-socialista dotat d'una tal força de persuasió, que aconseguí convèncer molts adversaris del moviment hillerià.

«No ens ceguem les consideracions de partit — acabà Goebbels —, sinó que ens guiem l'interès del nostre partit. L'activitat del govern no s'ha de limitar al manteniment de la censura, sinó que ha d'afavorir la producció cinematogràfica. L'art és lliure, però amb la condició de respectar els principis de la moralitat nacional.»

Després, varem llegir als diaris que Goebbels aniria a Roma a veure's amb Mussolini tractar el problema d'ende, una campanya de films alemanys i italians.

Però no s'acaba ací la hitlerització d'Alemanya. Hi ha coses molt més greus en joc, i si no, deixem la paraula al comissari de Justícia de Prússia, Kert, que ha declarat a la premsa (i ho capiem d'un diari berlinès que abans era democrata moderat):

«El prejudici del tret liberal vol sacrificar-ho tot als idols de l'objectivitat. Heus ací la raó de l'abisme que separa el poble de la Justícia, i és la Justícia, en el fons, qui n'és responsable. Què és l'objectivitat davant de la lluita per la vida de tot un poble?»

Es comprèn doncs que la Justícia d'un poble que ha començat a lluitar per la seva existència, no pot considerar l'objectivitat, que és una paraula buida de sentit. Una sola consideració ha de guiar la Justícia alemanya: la qüestió de saber en quina mesura la seva decisió afavorirà l'existència de la nació, salvarà el seu poble del perill. No és pas l'objectivitat pssia, sinó l'impostibilitat i de menysprei del poble, el que ha de regnar aquí; al contrari, totes les mesures, totes les decisions de la nació i de l'individu han d'ésser subordinades als interessos vitals de la nació.»

Explicació lògica

Hi ha qui dona la següent explicació, imprecisa del més pur determinisme històric, de l'afí de Hitler envers tot el que recorda l'Edat mitjana: teulades inclinades, caràcters d'escritura gòtics, resurrecció del Sacre Imperi dels càstigs corporals (per als altres persecució dels jueus, etc.), etc.

El pla quadriennal

Abans el Simplicissimus era un diari inconfornista. En fou fins que fou suspès per l'actual govern. Ha tornat a sortir, anunciant canvis en la redacció. Ara ja no publicarà cap dibuix com el que reproduïm.

—Tinc gana!
—Quina criatura, que per menjar no vol esperar els quatre anys que ens demana Hitler!

LA INSACIABLE CURIOSITAT

El vol sobre l'Everest

Els grans espectacles de la naturalesa impressionen els homes, tant si són primitius com civilitzats. Però la reacció d'uns i altres és diferent. L'home civilitzat té la passió de conèixer i de dominar la naturalesa, i la història de la civilització és la de la lluita de l'home amb la naturalesa, sense descoratjar-se pels fracassos. L'home primitiu s'accontenta d'alimentar llegendes fantàstiques, justificants de la seva actitud passiva i submissa.

Una munió d'aquestes llegendes esporu-

estaven especialment acondicionats per a aquestes circumstàncies. Els aviadors estaven proveïts de balons d'oxigen i de vestits escalfats elèctricament, precaució que es féu extensiva també a les ulleres a fi d'evitar que es cobrissin de gel.

S'ha de tenir en compte que en les proximitats del cim de les altes muntanyes, els corrents d'aire són fortíssims: el vent arriba, damunt de l'Everest, a velocitats superiors als 100 quilòmetres per hora. El pilot, per aquest fet, veu considerablement reduït

El vol del 3 d'abril, segons «The Sphère»

guidores volten l'Himalaia, als ulls dels indígenes, els quals, per això, no es sorprenden gens de les vides perdudes que cal inscriure al passiu de les temptatives de conquesta del famós massís de muntanyes. Però aquesta disposició d'esperit no és la pròpia de la raça blanca, disposada a no deixar sense violar cap secret de la naturalesa.

Tretze víctimes — xifra fatídica — ha costat ja l'Himalaia, proporció petita si la comparem, per exemple, amb la de les exploracions polars. I, al cap de nou anys que Mallory i Irving desaparegueren després d'ésser vistos a només 300 metres del cim de l'Everest, una altra expedició, dirigida per Rutledge, es prepara a assaltar el «sostre del món».

Tothom sap les dificultats amb què es troba l'organisme humà posat a grans altures on la pressió atmosfèrica és escassa. El mal de les muntanyes i el fred fan minvar en proporcions extraordinàries la capacitat d'esforç de l'home. Preventivament, els membres de l'expedició Rutledge han estat sotmesos a exercicis d'entrenament respiratori en una atmosfera rarificada, creada experiències que solen ésser el tribut d'aquesta mena de feina.

Mentre aquesta expedició es posa a punt de feina, l'aviació, aquests darrers dies, ha aportat una gran contribució al coneixement de l'Everest. El dia 3 d'abril, per primera vegada en la història, dos avions han sobrevolat la cadena de muntanyes que separa el Tibet de l'Índia. L'empresa ha estat finançada per lady Houston, la mateixa senyora que, en 1931, considerant que el prestigi d'Anglaterra sofria perquè el govern, en pla d'estalvis, no subvencionava les proves de la Copa Schneider, n'assumí les despeses.

Abans d'empendre l'atrevida temptativa, l'expedició, dirigida pel comodor Fellowes, procedí a una sèrie de vols d'assaig. Cal tenir en compte que no es tractava d'una gesta merament esportiva, de batre cap rècord, sinó que l'expedició tenia caràcter científic. Calia, en el transcurs del vol, recollir el major nombre possible d'observacions útils; no es tractava de superar cap rècord dels ja existents, és a dir, de procedir a pujar com més amunt fos possible i tornar a baixar de seguida, sinó d'efectuar observacions, a una altura de 10.000 metres i amb un fred de 60° sota zero. Naturalment, els aparells

del domini de l'aparell, exposat sovint a estavellar-se contra les roques cobertes de glaç. Si això aconsella de volar a una certa altura, d'altra banda, l'interès de les fotos i dels films que es volien impressionar obligava a no passar massa per damunt de la muntanya.

El dia 3 d'abril, el cap de l'Oficina meteorològica de Purnea, que feia uns quants dies que explorava l'atmosfera amb globus sonda, va avisar que les condicions eren particularment favorables: a 10.000 metres, el vent només bufava a 91 quilòmetres per hora. Dos avions, pilotats per lord Clydesdale i Mac Intyre, portant respectivament d'observadors Blacker i Bonnett, empengueren el vol. Al cap d'una hora i mitja havien assolit prop dels 11.000 metres d'altura. Durant un quart voltaren sobre l'Everest, per tal que els observadors poguessin impressionar el màxim de plaques possible, i eren de retorn al cap de tres hores d'alçat el vol.

D'altres vols no tan espectaculars com aquest han complementat l'expedició. Tret de petits incidents sense conseqüències greus, no cal lamentar-se de cap d'aquelles desgràcies que solen ésser el tribut d'aquesta mena de feina. Les màquines fotogràfiques no pogueren funcionar tot el temps desitjat. Així i tot s'han obtingut magnífiques fotografies d'aquelles regions desconegudes, la cartografia de les quals és molt deficient. Els mapes són molt imprecisos, per exemple, pel que fa a la regió situada entre l'Everest i el Gaurisankar. Aquesta expedició haurà contribuït a millor conèixer, entre altres coses, la topografia de l'Himalaia que tant es resisteix a lliurar el seu misteri a la curiositat sempre insatisfeta dels homes. I és d'esperar que l'expedició Rutledge, que es proposa guanyar pam a pam la muntanya, aporti encara més dades. «Hom es cansa de tot, menys de conèixer», diu un lema antic; però la veritat continguda en ell és més antiga que la seva mateixa expressió, i també és més actual que mai. Constatar la permanència d'aquesta passió del coneixement, exercida amb tant de desinterès i de coratge, sempre és un motiu de satisfacció, i sobretot, en aquests moments, entremig del desgavell de tot el món, fa veure que no s'han evaporat les essències heroiques i desinteressades que són la millor part de l'ànima humana. — W.

Sobre el batec delicat d'un canell femení, sols el ritme discret i perfecte d'aquests rellotges de gala pot afegir una nota de distinció i d'elegància

JOIER

Rambla del Centre, 33
Passatge Bacardí, 2

EL DIA 21 D'ABRIL

es posarà a la venda la 2.ª edició de

URSS

La República de Treballadors

per J. TERRASA
Preu: 3 pessetes

Si voleu tenir una visió exacta de Rússia actual, llegiu aquesta obra

EL CINEMA

"Mirador" presenta "Topaze"

Louis Gasnier ha estat l'encarregat de l'adaptació cinematogràfica de *Topaze*, indiscutiblement l'èxit més sorollós de tot el teatre de Marcel Pagnol. Un cast magnífic, integrat per una sèrie de primeres figures de l'escena francesa, la supervisió personal de l'autor, una atmosfera adequada, Joinville, asseguren a aquesta labor de transposició el màxim de garanties. Hem vist el film i podem assegurar que *Topaze* continua brillantment aquella sèrie d'obres mestres que els francesos han sabut compaginar fent col-

arribat a veure clar en la tècnica de la vida que amb tant d'encert practica el seu consoci i superior, s'emanciparà, treballarà per compte propi i esdevindrà mestre consumat en l'art de fer diners i conservar amb escreix la consideració pública.

Sàtira mordaç, esperit càustic que parla d'una manera desvergonyida. L'obra, ens pensem que diria, en el nostre lloc, Manuel Brunet, estableix el fracàs de la moral laica. Diguem pel nostre compte que *Topaze* és en el fons un home molt conseqüent. Ensenya-

PANORAMA

El concurs de "Mirador"

Com veuran els nostres lectors en la pàgina 8 d'aquest mateix número, anunciem avui en què consistirà el primer premi del concurs que decidirem prolongar.

Havíem promès que aquest primer premi seria molt grat a tot aficionat al cinema. El teníem ja decidit, entre nosaltres; però calien per a fer-lo efectiu unes certes gestions, sense la seguretat de reeixida de les quals no era oportú de fer concebre il·lusions als nostres lectors.

El premi consisteix en dos passis de cinema, valadors per a un any. Ens pensem que, com deïem, és un premi molt adequat al concurs i, sobretot, molt del gust dels concursants.

L'interpret de "Topaze"

Louis Jouvet, que encarna el *Topaze* del film del mateix nom, havia estudiat farmàcia; però creiem que ni arribà a passar els exàmens. Atret per l'escena, deixà els llibres i s'enfilà a les taules. Feia papers de traïdor en els melodrames dels *faubourgs*. Qui sap quin hauria estat el seu destí com actor, si la sort no l'hagués fet trobar-se amb Jacques Copeau. A l'acreditada escena del Vieux-Colombier, Jouvet pogué rendir, sota l'intelligent mestratge de Copeau, tot el que del seu talent es podia esperar. Fou treballant amb Copeau que es va descobrir unes aptituds que ignorava, i no ens referim a les teatrals: s'acredità com un savi manejador de la llum, fins a l'extrem que, quan es tracta d'il·luminació de l'escena, Jouvet col·labora eficaçment amb el postor en escena.

Segons el seu gran amic Jules Romains, la vàlua de Jouvet resideix en el fet de sentir el text, el personatge, el detall d'una escena, amb una acuitat meravellosa. En una comunicació presentada en 1929 a un Congrés internacional de Psicologia, Jouvet opina que el comediant nat reuneix virtualment un cert nombre de vocacions, i segons el paper va a una o altra. Al començament de la seva carrera, el comediant hauria pogut aficionar-se no un sol tipus d'existència, sinó a molts, i quan l'atzar de la seva feina de còmic el posa davant d'un paper, retroba — gràcies a un treball subconscient — la pista d'aquest destí que hauria pogut ésser el seu en la vida real.

LOUIS JOUVET
protagonista del film
PARAMOUNT

TOPAZE

que aviat veureu en
sessió

MIRADOR

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681
De les 3 tarda a la 1 matinalda

REPORTATGES CINEAC
UN DIBUIX ANIMAT SONOR
LA TRIBU LLEGENDARIA (documental)
Noticiari Fox Sonor

Emocionant reportatge de l'accident d'aviació ocorregut a Barajas

LA CATIFA MÀGICA
L'OMBRA DEL VESUVI
(a petició del públic)

Una artista, no una estrella

Una de les gentilíssimes *girls* de *Tiana somriu*, la revista estiuenca que tant d'èxit assolí, primerament en el seu lloc d'origen i després en ésser reproduïda a Barcelona, em deia, tot comentant l'article que Sebastià Gasch escriví en aquestes pàgines, a propòsit de la reeixida aventura artística dels estiejants tianencs:

—No sé pas per què, en comentar Gasch el treball de la nostra *vedette*, la senyoreta Arboix, la devia comparar a Zasu Pitts... No hi sé pas veure ni una mica d'elogi.

ser enlluernats pel reflex de Lillian Gish, estrella mundial de la tragèdia — les grans condicions artístiques d'aquella dona, ni jove ni vella, que servia per a tots els papers.

La gradació de categories, en el món cinematogràfic, té la seva expressió en la mida i la situació dels noms dels artistes en els cartells anunciadors de les pel·lícules. Així, la sola definició genèrica d'una *estrella* és la d'un artista cinematogràfic — actor, actriu o director — que pot veure el seu nom en els cartells en lletres més grosses que el títol de la pel·lícula i la resta del repartiment. Si us fixeu en aquest detall, veureu com el nombre de les estrelles és ben restringit. Fora d'això, hi ha les *leading ladies*, que fan companyia a una estrella o que, llur nom dessota del títol del film i acompanyats d'algun *partener* de categoria similar, interpreten la gran majoria de les produccions. Més avall d'això, hi ha els artistes que només assoleixen de veure esmentat en lletres amb prou feines perceptibles llur nom en el repartiment que, de vegades, hi ha al dessota del títol i els noms rutilants d'estrelles. I la resta és la munier inabordable dels *players*, que encara són una aristocràcia, perquè tenen una personalitat, a la qual els milers d'*extras* no poden mai aspirar.

Zasu Pitts gairebé no s'ha mogut de la tercera categoria, i, fora del director de *La Vidua Alegre*, ningú més no gosava enlairar-la a *leading lady*.

L'adveniment del cinema sonor, però, operà molts trasbalsos en l'escala de valors del cinema americà. Zasu Pitts ha vist augmentades les seves possibilitats artístiques amb la revelació

de la seva veu singular i extraordinàriament fonogènica. Interpreta una sèrie de films deliciosos amb Slim Summerville i les lletres del seu nom comencen a pampellejar amb un presentiment estel·lar.

Arribarem a veure-la convertida en estrella? Von Stroheim diu que és una gran artista còmica. I només ens anuncia una pila de films considerables en els quals l'actriu arribarà a un dia que la crítica genèrica assoleixin, a despit de la tràgica del públic, categoria de grans símbols cinematogràfics, aquests símbols que varien constantment i que fan una de les més grans forces universals de la pantalla.

RAFAEL TÀSIS I MARCA

Zasu Pitts

Zasu Pitts és la blederia personificada...

Indiscutiblement, si hom hagués de representar còrronament aquesta qualitat abstracta, la blederia, hauria de recórrer a una de les expressions inoblidables de la interpret predilecta de les obres d'Eric von Stroheim. Però no és aquesta una de les quals, no ha sabut sempre, en el drama i en la tragèdia, conservar la profunda humanitat, simple i patètica, de la pobra dona?

Recordeu les primeres aparicions a la pantalla de Zasu Pitts? Una doneta esborradissa, lleument ridícula i demodada, que patia silenciosament i esguardava el món amb uns ulls plens de timidesa. Era la noia camperola, simple i neta d'esperit, que es veia voltada pels paranyos insaciables de la ciutat; era la mulier amantíssima, tota lliurada al feinejar de la casa, que veia com el seu marit era captivat per les males arts d'una *vamp*; era la pobra mare adalrada al darrer dels fills entremaliats i covant l'esglai de les possibles tragèdies... No era una estrella, no arribava ni tan sols a *leading lady*, era l'artista que prenía el paper més desairat, el paper de la bleda que era escarnida, de la dona traïda que no sabia venjar amb grandesa la traïció ni plorar-la amb llàgrimes fotogèniques... Al·lirament, Zasu Pitts topà amb un handicap considerable. Us heu fixat mai com s'assembla a Lillian Gish? Era, potser, la seva caricatura, i per tant, no podia pas fer que el seu treball fos també la caricatura del de la gran tràgica. Si a Lillian Gish, amb tota la seva ingenuïtat trágica, li era permès d'adoptar les expressions esbarrades i expressar amb el seu art magnífic la frenètica desesperació i la follia, Zasu Pitts no podia fer altra cosa que produir a gràcia la rialla amb el seu esbalaïment ridícul davant dels cops del destí. Si hom hagués parat esment en les seves mans extraordinàries d'expressió, hom s'hauria adonat que era una gran artista. Però, fora d'Eric von Stroheim, que, tant en *Avaricia* com en *La Marxa Nupcial* i la seva segona part, posà en joc les seves qualitats d'expressió i la força patètica de la seva blederia, ni els directors ni el públic no sabien veure — pot-

de la seva veu singular i extraordinàriament fonogènica. Interpreta una sèrie de films deliciosos amb Slim Summerville i les lletres del seu nom comencen a pampellejar amb un presentiment estel·lar.

Arribarem a veure-la convertida en estrella? Von Stroheim diu que és una gran artista còmica. I només ens anuncia una pila de films considerables en els quals l'actriu arribarà a un dia que la crítica genèrica assoleixin, a despit de la tràgica del públic, categoria de grans símbols cinematogràfics, aquests símbols que varien constantment i que fan una de les més grans forces universals de la pantalla.

RAFAEL TÀSIS I MARCA

ACTUALIDADES
Rambla Catalunya, 37 - Telèfon 11701

Canvi de programa

- **Pathé Journal**
5 reportatges de gran valor emotiu.
- **Segòvia**
Espanya artística i monumental. Las maravillas d'aquesta històrica ciutat, comentat en espanyol.
- **Gaumont Mirror**
Curiositats i rarses del món.
- **Paramount News**
Les últimes notícies mundials.
- **Pesca en alta mar**
Documental de les més grans pesqueries.
- **Com es fa un Noticiari**
El reportatge dels reportatges.
- **Última Notícia**
Accident d'aviació a Madrid.

Continua des de les onze del matí a la una de la nit.
Localitat única: UNA PESSETA
Aparell Western Electric

"Topaze"

laborar cinema i teatre d'una manera convergent. Col·laboració fructuosa, com ho han demostrat, per exemple, *Jean de la Lune* i *Marius*. Mestres d'una tradició escènica sense parió, posseïnt un do del diàleg que és una meravella d'intel·ligència, és venint del teatre que els francesos s'han mostrat diverses vegades capaços d'animar films destinats a donar amb èxit la volta al món. *Topaze* és en aquest sentit un exemple model·lic que ha de convèncer el públic barceloní.

Topaze és una obra força coneguda a Barcelona. Els que no l'han vista, l'han llegida. Heu-nos aquí doncs dispensats de l'obligació d'insistir sobre el contingut del film, sobre aquesta història d'un mestre d'estudi elevat a la categoria d'home d'altres finances. Un professor, *Topaze*, acompanyat a veure la moral com una qüestió condiciada a l'estima pública, havent tot el dia de compaginar un pla de vida per als seus deixebles a base dels conceptes de la moral racional. La seva honorabilitat és el motiu que el posa en pugna amb el director de l'establiment. Dur aprenentatge! Heu-el aquí sense col·locació quan l'atzar el posa en el camí d'un regidor que sap traficar d'una manera fructuosa amb les seves influències oficials. Innocent, es lliga amb aquell prevaricador i quan comprèn en quin món s'ha ficat, és massa tard, es troba massa lligat per seguir l'ordre de la seva consciència. L'amant del regidor és gentil amb ell, i per evitar l'escàndol i evitar-li disgustos, roman- drà al costat d'aquell home indigne, fins que

va una moral que no sembla conèixer altre criteri de sanció que la conferida per la posició social i l'estima pública, ni altra inspiració que la consciència, la cosa del món que apar més elàstica. I la moral del film no és doncs: l'honorabilitat és un mite, sinó: hi ha moltes falses honorabilitats, i el criteri de la societat és ple d'hipocresies i baixos interessos.

Si ens hem permès ficar-nos en un terreny tan estrany al que avui hauria d'ésser la nostra estricta funció, és per sortir al pas dels que podrien pretendre que el film és una escola d'escepticisme moral. El film es justifica prou amb massa raons vortidues. A cadascú de fer-se pel seu compte les reflexions que cregui convenientes.

Anem a la recerca dels bons films. No cerquem els films de tesi i quan hi ha una tesi el film pot entusiasmar-nos independentment d'ella, com era el cas d'*El camí de la vida*. No cerquem els films de tesi encara que les circumstàncies han volgut que tres films llegats per nosaltres: *El camí de la vida*, *Noies d'uniforme*, *Sóc un fugitiu* estaven carregats de preocupacions. Creiem tanmateix que una part del públic ha aplaudit aquests films, no tant per les intencions com per la bellesa intrínseca dels resultats. Vegeu ara *Topaze*, un espectacle tan reeixit, bo de veure, bo d'escollar, un film divertit, molt divertit i en aquest sentit en franc contrast amb els tres films que acabem d'ahudar. Una obra de gràcia intel·ligent, feta ara accessible a tots els públics gràcies al cinema, una pel·lícula amb Edwige Feuillère, Louis Jouvet, Pouley, Pierre Laguey, Marcel Vallée i altres notables comedians, sota la direcció de Louis Gasnier. Una pel·lícula típica del geni francès en el teatre i en el cinema, molt apta per a ésser assaborida pel nombros públic que a Barcelona estima aquesta mena d'espectacle.

J. PALAU

Les estrenes

Un film de Sternberg, sigui el que sigui, sempre té la virtut d'excitar la crítica. Dissabte tornàvem a encarrar-nos amb un film seu, i naturalment amb Marlene Dietrich. El mateix dia al Fantàsia s'estrenà el primer film sortit dels estudis que a Montjuïc té Orpheu Films, *El hombre que se reía del amor*. Un film que per interessar a la producció de casa també deu ésser considerat amb atenció per la crítica. A l'Urquinaona, encara un film de gangsters: *El monstre de la ciutat*. Caldria que parlem de tots aquests films, ja que no avui perquè l'espai ens manca, en la nostra propera edició.

Topaze serà presentat al Coliseum el dia 28. A partir d'avui poden encarregar-se localitats a la nostra Administració.

Admiri avui al

Fantàsia
El gran film nacional

Producció Star-Films
Exclusives Super Film

WORLD WIDE
presenta dissabte,
22, l'estrena en
doble programa
al

FEMINA

CONRAD NAGEL
"HOMBRE QUE VOLVIO"

América SALVAJE

DISTRIBUIDES PER
ART - FILM

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681
De les 3 tarda a la 1 matinalda

REPORTATGES CINEAC
UN DIBUIX ANIMAT SONOR
LA TRIBU LLEGENDARIA (documental)
Noticiari Fox Sonor

Emocionant reportatge de l'accident d'aviació ocorregut a Barajas

LA CATIFA MÀGICA
L'OMBRA DEL VESUVI
(a petició del públic)

LA QUIETADORA
É QUIETANTE

Marlene DIETRICH
en
LA VENUS RUBIA
DIRECTOR
VON STERNBERG
Es un Film Paramount

COLISEUM

LES LLETRES

La commemoració de la Renaixença

Per una coincidència que no és l'única que la història ens ofereix, s'escau la commemoració del primer centenari de la renaixença catalana en una època en què Catalunya ha assolit el reconeixement de la seva personalitat, desig l'origen del qual cal cercar precisament en la data que aquests dies commemorem: la de l'aparició de l'Oda a la Pàtria de l'Aribau.

No és que abans de la publicació d'aquesta composició no existessin d'altres mostres de conreu literari del català; però ella és la

Bonaventura Carles Aribau

condensació d'un estat d'esperit que havia d'estendre's, guanyant en profunditat i en intensitat, i fructificant de la manera més eficaç. En totes les dates que es fixen com a inicials dels grans moviments col·lectius, hi ha sempre una part convencional. (Així es fixà, per exemple recent, la de l'origen del romanticisme, fet encara molt més complex i ric d'antecedents.)

S'ha discutit bastant si l'autor de l'Oda a la Pàtria l'escriu conscient del que feia, o, en canvi, obrà amb aquella intuïció profètica que sovint és pròpia dels poetes. No és aquest el lloc i el moment de revifar una discussió que, d'altra banda, no es perdria res que es reprengués. És una qüestió d'història literària que potser cada tractadista examinarà i en treurà conclusions des del seu particular punt de vista. El que és cert és que l'Oda a la Pàtria, és que, conscientment o no, l'Oda a la Pàtria d'Aribau senyala el començament de la renaixença literària, esdeveniment prenyat de conseqüències que, en l'abast que havien de tenir per a la història, potser no foren ni de molt sospitades pel mateix Rubió i Ors, sens dubte el més clarificador, en aquest aspecte, de tots aquells iniciadors que, amb el migrat instrument d'una llengua depauperada, preparaven un futur que als ulls de la majoria era purament utòpic.

Indubtablement, la llavor llançada per aquells homes en llurs tímids assaigs literaris queia en un terreny disposat a fer-la germinar i expandir-se ufanosament. El sentiment de catalanitat no era pas mort; en estat latent, qui més qui menys, tothom el posseïa, encara que abaltit i ensoportat sota un gruix força considerable que dos segles hi havien posat damunt. Bastà que uns homes de lletres hi donessin expressió perquè aquest sentiment es revifés i guanyés successivament totes les esferes socials.

Malgrat tots els esforços dels literats, dels historiadors, dels propagandistes, res no hauria estat possible sense l'existència del sentiment de catalanitat. Però això no minva pas la vàlua dels homes que el desvetllaren. És una simple constatació que es desprèn de la història de la nostra renaixença i una demostració més del pes dels imponderables —passi la paradoxa— en la història humana. Perquè amb el fet de la renaixença literària, que tan intrascendent podia semblar en un principi, es relliguen tot un seguit d'altres fets, espirituals i materials, que han elaborat la Catalunya d'ara.

Aquest fet és el que dona un més gran valor al moviment iniciat cent anys enrera. No es tracta només d'una aventura literària —tot i comptar-hi un fet tan cabdal com el de la dignificació i enaltiment de l'idioma—, sinó d'un encreuament de fets estesos a tots els ordres de la vida del país. D'això ve la seva importància.

L'agraïment és qualitat de persones com cal. I és per això plenament justificat el record i l'enaltiment d'aquelles figures que, a part tota vàlua literària, foren, sense adonar-se'n del tot, els factors d'una renaixença que aviat sobreixí de les fites de la literatura per abastar totes les manifestacions del país.

Aribau i l'aeronàutica

Enguany que, amb la celebració del I Centenari de la Renaixença, ve a tomb, sovint, de retreure el nom de l'Aribau, poc podia sospitar-se que aquest nom havia de lligar-se també, d'una manera tan directa, amb l'actualitat, com ho és la de la navegació aèria, que a casa nostra ha estat al roig viu, a conseqüència de l'enrenou en torn del famós pal d'amarratge per al Graf Zeppelin. I què té a veure l'Aribau amb l'aerostació o navegació aèria? Si. Ell també va escriure'n. Potser molts seran sorpresos d'aquesta afirmació; i escrit a què ens referim és, en efecte, molt poc conegut. Diguem de seguida que és un treball no tècnic, sinó literari: una poesia. Certament, una poesia molt curiosa, que es titula *Los globos aerostáticos de Monsieur Montgolfier*.

La conquesta de l'aire! A ella hom atribueix bona part en el procés de formació i eclòsió del Romanticisme; del romanticisme que podem anomenar pare de la nostra Renaixença. La gesta estúpida, realitzada per primer cop, amb resultats definitius i satisfactoris, pels Montgolfier, no va trobar indiferents els poetes. Aquests no podien no reaccionar davant un espectacle com aquell, realització del somni potser més gran de la humanitat. A tot el món va produir-se un clam unànime, en què coincidien el poble —el poble més divers— amb les èlites més primmidades. I d'aquell clam unànime, Catalunya es feu ressò. Prova n'és aquesta composició de l'Aribau. Aquesta poesia és treta d'un volumet o fullet d'*Ensayos poéticos*, editat per alguns amics del poeta. Impres als tallers Dorca, a Barcelona, l'any 1817. Publicació raríssima, introbable, que bé pot qualificar-se de joia bibliogràfica, la coneixença de la qual devem a les bondats del distingit col·leccionista senyor Manuel Rocamora. Aquesta poesia té bastanta extensió. En donar-ne la notícia, plauria'ns de fer conèixer la composició sencera. Això no essent possible, en donarem alguns trossos que podrien anomenar representatius.

L'Aribau s'introdueix al tema amb un proemi allusiu a la poquetat de l'home. Però aqueixa poquetat d'origen, de mica en mica és superada gràcies a la il·lustració consoladora. I diu:

*¿Y qué mortal dichoso plugo tanto
al dios de la invención, que le infundiera
su espíritu sacrosanto,
y le mostrara por la vez primera
la incógnita carrera, que hasta el día
nadie en el mundo recorrido había?
¿Tú fuiste, Montgolfier! Tú penetraste
la región do la nube se entumece,
y en agua se deshace, y do aparece
en una quieta noche de verano
un lucero entre las estrellas?
¿Tú fuiste, Montgolfier! Por ti mi mano
las cuerdas pulsará de la alabanza
en mi primera lira,
y ensayaré contigo
el estro ardiente, que el destino amigo
para loar a la virtud me inspira.*

D'això que acabem de transportar, sembla poder deduir-se que aquesta poesia fou el primer assaig poètic de Bonaventura Carles Aribau. Tirem endavant.

L'autor compara Montgolfier amb els herois de la mitologia antiga. Només que, segons ell, Montgolfier els supera, els és superior. I afegeix:

*...Espavoridas
le ven subir a la mansión celeste
las aves, y preguntan: ¿Quién es este,
que usurpamos pretende
la antigua ligereza,
con que nos adornó naturaleza,
y a la región asciende,
que a su familia pasear no es dado?
Así cubiertas de rubor se quejan;*

*mas al punto sumisas se retiran
y al ave nueva paso libre dejan.*

*¡Gloria al mortal, a quien dará el destino
dirigir por los aires su camino,
saltar de monte en monte,
como salta el gorrión de mata en mata;
por la tierra rozar, como inmediata
ves pasar la prudente golondrina
parando en cada trecho;
o cual grulla, que al cielo se avecina
sin jamás descansar.*

*¡Sabios, seguid a Montgolfier! Vosotros,
que explicáis de la nieve y del granizo
la rara formación y la caída,
el cómo allí la lluvia apetece
oye los votos del cultor y viene,
o cómo suspendida se sostiene
pasando a fecundar otras regiones,
todos subid con Montgolfier, que sube
por donde el Sol se esconde tras el monte:
examinad cual saca aquella nube
por sobre el horizonte
tinta de sangre su fatal cabeza,
de espantable figura
y males a los crédulos augura.*

Després, l'autor introdueix el *genio protector de los humanos* i a seguit d'enumerar diverses qualitats que els irracionals posseeixen, que els homes no tenen, però que aquests s'enginyen en moltes de maneres, fa dir a l'esmentat *genio protector de los humanos* això:

*Así en el hombre su discurso suple
a su flaqueza, y de los otros seres
goza las facultades y placeres.
¿Y porque el cielo no le ornó de plumas
no volará, y se juzgará incapace
de remontarse por el aire leve?
¡Oh mente emprendedora! Ea: te atreve
al alta empresa, y más en ti confía.
Puedes porque lo piensas. Desafía
al ave y vencerás, y te abandona
a este nuevo camino:
por él tus pasos guiará el destino.*

La opaca tierra ya impedir no pudo
la vista de Colón: un nuevo mundo
vió debajo sus pies: vió sus llanuras,
su mar y sus tostados habitantes,
del mismo modo que en las ondas puras
de una fuente se ven nuestros semblantes...

Després d'aquestes —i d'altres— paraules que figuren dites pel *genio protector de los humanos*, l'autor segueix pel seu camí:

*aquí llegaba; y un supremo augurio
suspendió a Montgolfier. Con ligereza
un ave en el país desconocido
pasó volando, sobre su cabeza
tres veces regiró, dando un silbido,
y de su vista huyó. «Yo iré contigo,
Montgolfier, grita, aguarda, ya te sigo!»
dijo, y saltando su ligero globo
se eleva y desaparece.
Crecen los vivos, y el murmullo crece
entre todo el concurso.
Para su rauda curso
el padre Sena, y de ente de las aguas
sacando su cabeza
canosa, de mil canas comada,
y de silvestres frutas,
admira el globo, y a su vez potente
suben mil ninfas de sus haldas grutas...*

L'Aribau acaba la composició descrivint l'emoció produïda a París per l'encelament dels Montgolfier i clou la poèa amb un ditrambe esclatant.

L. BERTRN I PIJOAN

UN ASPECTE DE LA RENAISSANCE Els primers periòdics catalans

III

Les dificultats d'ordre ortogràfic que vint-i-un anys enrera s'havien manifestat en la publicació de *Lo Verdader Català*, segueixen, i potser s'accentuen, quan Albert Llanas funda *Un Tros de Paper*. El teatre, més que les altres manifestacions de la renaixença, és la clau de l'èxit d'aquesta publicació que, amb el tarannà facciós del moment, apareix a Barcelona el dia 16 d'abril de 1865.

El llenguatge descurat, característica del

En un número, en parlar de la celebració de la festa, diu: «No es sentia una mosca puix hi havia un brogit de mil dimonis.»

Anys més tard però, passades les velles baralles, Frederic Soler anà a cercar-hi, pene- dit, la suprema consagració de mestre en gai saber.

Un Tros de Paper desvetllà el periodisme a casa nostra. Abans de desaparèixer aquesta publicació, que Nicolau d'Olwer assenyalava com a degana de tota la premsa catalana, van sortir encara a Barcelona els periòdics

El Noi de la Mare, *L'Embustero* i *Lo Gat dels Freres* i els almanacs *Lo Xanguet* i *Lo Borinot*.

El Noi de la Mare, fundat i dirigit per Conrad Roure, és també de faccía. Cal però assenyalat el tercer número, que dedicat als herois de Callao i amb signatures de Manuel Angelon, Víctor Balaguer, Adolf Blanch, Antoni de Bofarull, Francesc Pelai i Briz, Francesc Campodon, Conrad Roure —per primera vegada deixa el pseudònim de Pau Bunyegues—, Francesc de Mas i Otzet, Robert Robert, E. Vidal i Valenciano, D. m a s Calvet, i Francesc de S. Vidal, trenca la característica d'aquestes publicacions i amb la màxima serietat homenatja la marina espanyola.

L'Embustero dirigit per Carles Altadill, autor de les comèdies *Un Mirall per les Púbbles* i *El Gandul*, va tenir una vida molt curta. Valenti Almirall, que n'era el propietari, degut a la poca acceptació que va tenir i també molestat pel poc interès que s'hi prenia Altadill, va suspendre'n la publicació quan encara no feia un mes del primer número. Eren redactors, entre altres, Pau Bunyegues, Serafi Pitarrà i Jeroni Talanell (J. M. Arnau). En el primer número, Cortès comença una novel·la inspirada en el drama *Les Joies de la Roser* i que, potser per qüestions entre els dos autors, deixa d'inscrir-se en el número 4. Gelpi, en el segon (8 de juliol), pu- blica un article de

Lo Gat dels Freres, també de vida efímera, era una publicació de caire literari. Se'n a més a l'ajuntament de l'any 1865. Els almanacs *Lo Borinot* i *Lo Xanguet*, que el primer any aparegué titulat *L'Xanguet*, *Lo Borinot* va sortir l'any 1866 i és del tot de totes les altres publicacions catalanes d'a- leshores.

Lo Xanguet surt per primera vegada a darreries de 1865 i té vida fins l'any 1874. Pau Bunyegues i Serafi Pitarrà són quasi els únics col·laboradors d'aquest almanac. *Lo Xanguet*, pletorament il·lustrat per Tomàs Padró, és una bona mostra de l'humorisme català en aquell moment.

Aquests periòdics no van tenir l'acceptació d'*Un Tros de Paper*; cal però tenir present que el fet d'existir més d'una publicació catalana alhora, quan encara el poble estava entrebaltit i tot just s'iniciava un corrent favorable a la llengua escrita, era forçar sense una clara perspectiva d'èxit les possibilitats del moment.

J. M. MIQUEL I VERGES

Nota. — Tots els periòdics esmentats —vegi's *MIRADOR*, números 214 i 216—, són a la col·lecció particular de J. Surribas, a Arenys de Mar, la qual ha estat la nostra font d'informació per a aquests articles.

Viatges Marsans, S. A

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensams al client la fotografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: també: Viatges individuals a preu fet, Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Viatges de noces: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del 70 % que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Itàlia lliura a l'acte a tot client al qual interressin.

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

22 D'ABRIL

Dia del Llibre

Deu per 100 de descompte en els llibres nacionals

Llibreria Francesa

RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10

Sucursals:

PASSEIG DE GRÀCIA, 87

BARCELONA

22 D'ABRIL

Diada del Llibre

TROBAREU

EL MILLOR

ASSORTIT

a la

Llibreria Catalònia

3, Ronda de Sant Pere, 3

Telèfon 12456

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESSOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU

VERDAQUER, CALLÍS, 3, 5 i 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON 14856

LES ARTS I ELS ARTISTES

Créixams - Commeleran

Pere Créixams exposa aquests dies a la Sala Parés una col·lecció important de pintura, important en quantitat i en la qualitat colorística, en la qual l'esmentat artista ocupa el seu lloc principal i estable.

En aquesta ocasió se'ns presenta amb la seva acostumada tendència, palpitant llum i color i desentenenent-se i resolent els problemes pictòrics amb un salvavides d'ús particular que el mena al port de l'èxit artístic.

Créixams. — Marina

Créixams té una pinzellada d'una seguretat enorme que es refrega sobre la tela amb una intenció molt aguda, molt de gran pintor i que li dona aquell aspecte sever i axiomàtic de la seva pintura. Aquesta pinzellada passa amb una gran simplicitat aparent el natural a la tela i després hi posa una salsa de color i fa que generalment tot el que surt de les seves mans tingui un valor abso-

hi ha posat el to justíssim que s'endevina de la decrepitud, i l'esgarriança del lloc li ha donat una aureola de màxima realització.

En un altre quadre, el número 32, el pintor s'ha adaptat un bon tros dels seus colors i ens ha ofert unes figures on domina el to de palla i en la qual fa ressaltar com si fos un viratge aquest to inèdit a la sala actual. Aquestes figures d'una línia puríssima ofereixen un conjunt molt bo, potser acres-

El Saló Mirador

Dissabte passat, tal com estava anunciat, tingué lloc la inauguració de l'exposició que MIRADOR ha organitzat, dedicada a cent anys de retrat femení en la pintura catalana.

Set sales de les Galeries Laietanes han calgut per a contenir les cent quaranta dues obres que hem pogut reunir, xifra considerable no sols des del punt de vista de l'èxit de l'exposició, sinó també perquè és reveladora de la importància de la pintura catalana del segle passat, tan poc coneguda. Es precisament en aquest aspecte que gosem mostrar-nos satisfets del resultat de la nostra iniciativa. El nombre públic que ha acudit aquests dies a visitar l'exposició, no s'ha estat de mostrar-se sorprès com aquell qui descobreix un món nou. Fins per a moltes persones de cultura, però no especialitzades en aquests temes d'història de l'art, la nostra exposició ha constituït una revelació important.

Per bé que, donats els pocs dies que fa que l'exposició és oberta, no han aparegut encara a la premsa la major part de comentaris que necessàriament suscitaran aquests cent anys de retrat femení, les impressions recollides de persones autoritzades ens permeten de creure que la nostra retrospectiva serà, aquests dies, el tema de l'actualitat artística.

Però no haurà estat solament un tema d'actualitat, destinat a ocupar efímerament les converses i les cròniques un curt espai de temps. Entenem que l'interès d'aquesta exposició vessa àmpliament del marc d'una actualitat de curta durada. Per de prompte, com ja hem dit alguna altra vegada, haurà permès d'inventariar un tresor artístic escampat en múltiples mans, posant així un element d'apreciable valor per a la tasca — que encara espera qui l'emprenqui — d'un estudi, tan complet com sigui possible, del massa mal conegut art català. A més a més, haurà proporcionat, àdhuc a les poc nombroses persones assabentades — crítics, historiadors d'art, col·leccionistes — l'avenç de trobar reunit un conjunt important i de qualitat que, a despit del seu caràcter voigudament monogràfic, permet més profits i ensenyances que l'examen de les obres aïllades i escampades.

I amb tota seguretat, l'exposició que hem pogut — gràcies, cal dir-ho, a desinteressades col·laboracions que agraïm moltíssim — presentar als nostres amics i al públic en general, haurà estat un alligonament per a tota una nombrosa classe de persones, entre les quals cal comptar molts artistes, que es

cut per la diferència amb les altres, i queden per aquest motiu en lloc preminent de l'exposició.

Són moltes les teles que representen un pinyol, però aquestes dues formen innegablement l'epicentre de la darrera manifestació artística de Pere Créixams.

En una altra sala dels Establiments Maragall, Joan Commeleran celebra la seva exposició d'aquest any amb un total de 24 teles, abundant entre aquestes el tema urbà i aplegant-hi quatre dibuixos d'una factura deliciosa.

Commeleran amb la seva tècnica lenta, totalment asserenada i de gran meticulositat, per a paisatge que pinta un ciutat bucolitzada i solennitat. La perspectiva li agafa una ressonància allunyada, d'una tranquil·litat de poesia plana, allunyat de l'enfarcit i d'una manera visible de cara a un esperit artísticament sa, sense trampa.

Tampoc treu enlloc cap complicació cerebral, resol les seves coses amb una disciplina estimable, com per exemple un dels dos bodegons que exposa, d'una gran simplicitat objectiva, però que ell en treu un partit de pintura que sense ésser res de l'altre món té una atmosfera altament agradable i particular. La missió de Commeleran sembla ésser la de no descobrir res de transcendental, sinó de portar al nostre art un corrent de pintor de gran sinceritat que produeix amb dignitat i que elabora sense parar una pintura bona, prescindint de truculències, noblement pintura, noblement art.

Enamorat dels paisatges urbans, n'ha tret uns resultats d'un mèrit positiu, com es pot veure en la tela núm. 6, on explica amb dosis justes d'emoció i de visió el verd de Montjuïc i la literatura del barri ple d'una influència estranya i que l'ha deixat una mica apartat de temps immemorial de la nostra vida racial. Això Commeleran ho descriu bé, penetra en el més fons del detritus i ho expressa, ho pondera i ho ensorra amb un deix àgil i refinat.

Del port de Barcelona exhibeix unes teles en les quals posa una frase més grandiloqüent, apartant-se del seu camí i deixant entreveure una facilitat efectiva que el porta a un lloc no ben encaixat per a ell. Aquestes teles tenen de fet un concepte que en diríem més demagògic, més ràpid d'observació; és a dir, no presenten patriarcalisme, i per això queden desproporcionades amb les obres que reflecteixen els *Volants de Barcelona*.

Aquí Commeleran assoleix els seus objectius i treu a flot una pintura molt delicada, estupendament ritmada d'ambient i amb poesia pròpia de primera mà; és el Commeleran que davant el cavallet es sent emportat per un remolí planer i treballa amb optimisme en una tela i fa servir un paisatge que comprèn insuperablement. Cal remarcar també la núm. 13, *Sardanyola*, producte del que anteriorment hem dit, en la qual l'autor dona uns efectes de gran qualitat en profunditat i colorit a la tela.

En aquesta exposició, J. Commeleran ha aportat una obra en conjunt que el situa en un lloc ben determinat entre els pintors actuals que pinten modern sense pintar-hi.

ENRIC F. GUAL

Commeleran. — Interior menestral

lutament reeixit i una essència profunda de geni colorístic i de copsador de grans moments precisos de l'escenari que pinta.

La desimboltura amb què treballa o bé les facultats que posseeix en gran quantitat el porten en un moment donat a caure en un buit d'argument, en un excés de confitament de color, del qual es salva amb perícia per la seva consistència de fonaments i per la dosi extensa de personalitat que porta dintre seu.

En aquesta ocasió, però, aquest punt de vista no surt gairebé enlloc, sols en algun detall d'alguna tela, i que queda encara apegat al costat d'una solució portentosa, i és amb gran afecte que ho reconeixem i que constatem un nivell molt igualat, difícil d'obtenir en una proporció crescuda de teles, i que dona la sensació d'un equilibri perfecte portat a cap per un artista que va sol cap a un objectiu determinat amb un aplom fantàstic i una auto-seguretat remarcables.

Créixams del color en fa el que vol, el pasta en la seva paleta, el fa sortir en el lloc convenient i fins es pot dir que l'improvisa amb una traça formidable, brillant i categòrica. Amb aquesta facilitat es comprèn que quan agafa un ambient just i l'assimila, en surt una cosa perfectament acabada i explicada amb una intensitat tan al·lucinant i tan mestra com la tela número 37 de l'exposició actual.

Aquesta obra és la fita del Créixams d'aquesta temporada. És un recó sordid, derrotat, respirant una mitja vida i una misèria arran de terra, al costat d'uns verds poderosos i alts.

Créixams hi ha deixat anar tota la seva intuïció i sensibilitat i la gama de la paleta

Rafael Solanich

En certa manera, trobo en aquest meu retorn al comentari artístic un regust de trajectòria d'home públic — en política és freqüent retirar-se i tornar a actuar — que, per bé que no comparteixi, he de tolerar com un ha de tolerar-se moltes coses si vol viure congruït amb ell mateix. En descàrrec, però, diré que això no és cap retorn. Es pot tenir una velleïtat, es pot, però, també mantenir el ferm propòsit de no reincidir. Aspiro,

sense sotacs. Es ací on cal trobar l'emoció de la seva escultura.

Art barceloní, íntim, que es fa estimar lentament, per ell mateix, al costat de modes i d'innovacions. Les escoles i les passions que han fet trontollar les arts tots aquests darrers temps no han arrencat a l'ànima de Solanich ni una velleïtat ni una indecisió. S'ha sentit segur dins del seu concepte del clàssic i ha persistit en la nostra

Rafael Solanich. — Figures

doncs, a mantenir en endavant la puresa d'aquest propòsit.

Concixent Solanich personalment, un s'explica millor la qualitat del seu art. Aquest porta reflectits el desig de superació i la voluntat de treball del seu autor. Totes les escultures que Solanich exposa a les Galeries Syra convergeixen en la qualitat instintiva d'haver sabut treure partit de la gràcia que hereta del seu mestre Monegal. Solanich no ha estimat mai les audàcies; no s'ha sentit mai temptat pels camins arriscats de les sensibilitats noves. Fidel als corrents classicistes, ha treballat dins dels seus canons sense covar mai la idea de superar-los. Això, que és un tret essencial de la bondat de la persona, és una gràcia més en el resultat de la seva escultura.

Més connexions trobem encara entre l'home i l'obra. Solanich ha exercit una funció docent en la desapareguda Escola Superior dels Bells Oficis i actualment l'exerceix encara a l'Escola Normal.

Així, l'obra abunda en condicions didàctiques; bon gust, equilibri, sentiment de la plàstica. Les escultures de Solanich són una substanciosa lliçó d'aprenentatge.

Aquest resultat radica directament en el treball, en la intel·ligència i en el sentit de la utilitat, i Solanich posseeix totes aquestes dots i així pot anar contribuint amb la tasca docent de cada dia al perfilament de la personalitat catalana.

En els caps que exposa, l'exigència formal hi és expressada amb desimboltura i el treball desapareix sota un resultat feliç.

En les estatuetses fluctua una gràcia i un bon gust plàstic que fan d'elles unes unitats singulars.

La font, realitzada en els tallers dels ceramistes Serra, és plena de simplicitat, i el projecte de l'arquitecte R. Puig i Gairalt per a l'apropiament de l'estàtua de la República que ha d'embellir la plaça d'un poble, sensat i digne de tenir-se en compte.

Solanich ha estat i és un gran col·laborador per als arquitectes. El seu caràcter, la seva cultura i la condició del seu art el fan singularment apte a l'emmoïllament de les lleis i necessitats arquitectòniques.

El sentit de l'exigència de Solanich queda palesat en el camí ascensional de la seva escultura. Al través dels anys i de la nostra amistat, l'hem anat seguint i l'hem anat veient consolidar-se. Aquesta consolidació s'ha establert al marge de les inquietuds de l'art modern, lentament, en un procés rectilini, movent-se tothora en un pla normal,

tradició movent-s'hi amb plena llibertat i acreditant el sentiment de la seva honestat artística.

Art burges per excel·lència, vivificat amb el treball quotidià i el desig del seu millorament. Com els llacs tranquils, com els cels desproveïts de núvols, les obres de Solanich donen una sensació de repòs que fa amable

Rafael Solanich. — Figura

i quieta la seva contemplació. I és d'aquest mirar sense cansanci i sense reguit que en surt cospada l'emoció de l'artista deixada com un trèmol en el més profund de la seva obra.

Solanich guanyarà amb aquesta exposició l'èxit que en justícia es mereix, de la mateixa manera com s'ha anat guanyant amb l'honestat de la seva conducta d'home i d'artista l'estima i la consideració dels companys.

J. LLORENS I ARTIGAS

El ceramista Quer ha mort

Una pèrdua sensible acaba d'experimentar l'art català amb la mort de Francesc Quer, ocorreguda darrerament a Lisboa, lloc on residia des de feia uns anys.

Francesc Quer, sabadellenc, tenia cinquanta-cinc anys. Deixeble de Marian Burgués — que perdérem l'any darrer — el seu nom representa un moment importantíssim en la ceràmica catalana.

Els primers passos en el camí d'aquest art els féu en un petit poblet dels Alps Marítims, Golfe-Juan, a la casa L'Hospied.

Introduí a Catalunya la ceràmica de gran art i del vidre esmaltat de col·lecció. Féu seguidors. En el vidre fou continuat pels amics Ricard Crespo i Francesc Elías. (L'escola poca-solta dels grumollats i regalims que més tard es posà de moda no hi té res a veure.) En la ceràmica, resten com a continuadors l'esmentat Francesc Elías i el signant d'aquesta nota.

Són limitades les ceràmiques de gres o porcellana que he conegut d'En Quer. Aquestes es circumscriuen a una meravellosa vitrina que exposà en una de les nostres Exposicions de Primavera. Haurien pogut ésser destinades al Museu, però la imperdonable badoqueria dels que tenien facultat per a fer-ho deixà que s'escampés. I les poques peces que Feliu Elías té a casa seva, penyora de la gran amistat que unia ambdós artistes.

Aquestes ceràmiques són perfectes. Això fa doïdre que un ceramista d'una envergadura semblant es donés al cantó industrial del seu art, privant-se així d'enriquir el nostre patrimoni artístic tan limitat en aquest aspecte.

D'aquella vitrina i de les vitrines que els mestres francesos Decœur i Lenoble presen-

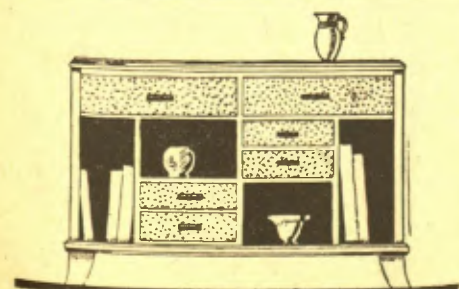
turen a l'Exposició d'Art Francès de Barcelona en 1917, nasqué la meua vocació.

Això explica el reconeixement que tothora he tingut per aquest artista i el sentiment que em produeix la seva pèrdua.

Seria altament elogiable que esmenant un inadverentment passat, els nostres Museus es desvetllessin en el sentit de procurar recollir les obres principals d'aquest artista.

Una reparació semblant, pel que ella significaria de respecte i d'estima dels barcelonins envers la seva obra, faria oblidar als amics i familiars les injustícies i la incomprensió que en vida de l'artista el privà, potser, de realitzar l'alta producció per a la qual estava tan ben dotat.

J. LLORENS I ARTIGAS

BADRINAS
MOBLES
DIAGONAL, 460

raspalls per a tots els usos
articles de neteja—objectes per a presents
rambla catalunya, 40

Una bibliografia sardanista

Un bon dia un home es lleva amb un pensament al cap; ha concebut alguna cosa que creu d'una importància extraordinària, i es sent obligat a esbossar-la. I fa un article que s'allarga, que s'allarga, fins que el feix de quatrilles escrites li diu que ha treballat en va: a cap periòdic no li concediran tant d'espai. S'hi pensa una mica: i si fes una sèrie d'articles curts? Bé, però, qui li garanteix la ininterrompuda publicitat? Deixar-ho córrer? El tema és prou important... El millor és fer un llibre. I es fa el llibre. Un llibre que no té res a veure amb la literatura pura, un llibre que no serveix per a fer passar l'estona, sinó per a catequitzar, per a fer pensar i per a fer prosèlits. A l'hora de decidir el tiratge no ve de mig miler —hi ha la secreta esperança que es vendrà com pa benèit, que serà pres dels dits i devorant amb veritable febre—, i a l'hora de passar comptes un s'hi estira els cabells: acaba d'editar un llibre fantasma, és a dir: un llibre que ha passat perfectament desapercebut.

Dins la bibliografia general catalana hi ha la seva processó de llibres fantasmes. Per norma general són uns llibres de poc cos i de poc cost, més aviat opuscles que no pas llibres, més aviat quaderns que no pas opuscles, i que responen a un bigarrat mosaic d'ideologies, de curiositats, d'entreteniments o d'infalibles panacees. D'aquests llibres fantasmes, n'hi ha una infinitat que es van esfumant al ritme del temps, fins que, molt d'acord amb la tenuíssima o nul·la solidesa de llur contingut, no en queda rastre. Però n'hi ha uns altres —més aviat llibres que no pas opuscles i que no pas quaderns— que, resistint el temps, el venen i adueix fan prosèlits. I en aquest cas, precursor i prosèlits, a còpia d'anys, acaben consolidant una branca especial de les lletres, de les arts, de les ciències o del que sigui, i els mateixos troben el bon repòs integrant una especial bibliografia o, si us sembla millor, una bibliografia especialitzada. Exemples? Precedents? Totes les disciplines que compten amb bibliografia pròpia, que no són poques ni gaires.

L'hora de les disciplines, sortosament, no ha passat, encara. A Catalunya n'hi ha una que, tot i la indiferència dels distrets o dels absorbits per altres dèries, cada dia adquireix més tremp. Aquesta disciplina té un nom: la sardana; i la sardana té una bibliografia, tota altra que la del folklore, per bé que li és afí.

De Maragall ençà, la sardana ha estat origen d'una literatura enormement carinçona i poca-solta. Semblava —«a bosc sec tothom hi fa estelles»— que tothom s'hi veïés amb cor: poetes (?) fusellant Maragall, esmenant-lo i denigrant-lo a desgrat de la intenció evocativa; prosistes glossadors —més glossadors— de la famosa estrofa maragalliana, incapaces d'encarar-se amb la sardana sense haver de recórrer a l'ajut del poeta; i amb uns i amb altres, la massa anònima de sardanistes, acceptant i imposant el mal gust en literatura i en música sardanistes. Aquest estat de coses, causa principal de la desva-

lorització de la sardana, ho ha estat, també, de la seva revalorització. I la primera manifestació, el llibre. L'elogi fàcil, el ditirambe inútil han estat decididament arreuconats per donar pas a l'anàlisi, a l'estudi i, per tant, a la justa depuració.

Era l'any 1920 que Joan Noguera Solé, amb una temptativa més aviat desenfocada i desafortunada, iniciava amb *La Sardana en Escenaris* la bibliografia sardanista. El Foment de la Sardana de Barcelona creava l'any 1925 la Biblioteca La Sardana, de la qual formen part els títols *De la Sardana*, de Manuei Capdevilla, llibre dedicat principalment a la tècnica diguem-ne coreogràfica, i *Julí Garreta*, de Canut Pellicer, biografia esgotada per una *razzia* de la policia dictatorial; ambdós llibres, d'ambicions limitades, precedeixen un tercer —i per ara darrer— d'ambició més vasta i de veritable solidesa erudita: *La Sardana*, de Joan Amades, primera història que s'ha fet de la nostra dansa, meritiuíssim treball d'arxiu i de recerca, a través del qual s'abiren les innúmeres possibilitats que ofereix la sardana a tot aquell que l'adopti com a disciplina. Francesc Salvat, l'any 1927, fa un assaig biogràfic, *Pep Ventura*, en el qual el valor documental és sobrepassat pel valor sentimental. L'any 1929 apareix el primer llibre de combat i de doctrina sardanistes, *Nostra Dona la Sardana*, que per dur la nostra signatura ens relleva de la crítica. Poc menys que simultàniament, surt en anglès i a Londres, signat per John Langdon Davies, el llibre *Dancing Catalans*, expansió sentimental de l'estranger que veu la sardana i se'n sent fulminantment enamorat. Aureli Campmany dona dos llibres a la sardana: l'un, *Com es balla la Sardana*, editat per Bonavia; l'altre, *La Dansa a Catalunya*, veu la llum dins l'Editorial Barcino. I ara, celebrant l'actual Diada del Llibre, el poeta-músic Joan Llongueres, ànima de la Lliga Sardanista de Catalunya, fa una nova aportació: *Per la nostra sardana*.

Fins aquí de la tasca feta. Com a treballs en curs de realització, cal consignar una completa i documentada biografia de Pep Ventura a cura de Joan Llongueres, un recull de textos sardanistes de Joan Maragall que els hereus del poeta han encomanat al que signa, i sembla que un nou llibre de tesi titulat *Al Servei de la Sardana* que signarà Esteve Calzada i Alabedra.

Quantitativament, no podem pas dir que la bibliografia sardanista sigui una gran cosa, però té el seu innegable valor; si més no, pel fet de descobrir en la sardana un sediment de cultura que semblava inexistent. La gent d'avui —precursors al capdavant— escrotona aquest sediment i res no serà d'estrany que demà —un demà no gens remot— la sardana, posada en mans d'homes preparats i solvents, sigui objecte d'un seguit d'estudis coreogràfics, musicals, literaris, biogràfics, socials, iconogràfics, històrics i adueix arqueològics de tanta envergadura com els que tenen per eix altres disciplines perfectament definides i conegudes.

JOSEP MIRACLE

Les estrenes

L. Fodor, *El petó davant del mirall* (Teatre Romea)

El començament d'aquesta temporada de primavera no es mostra, en veritat, excessivament encoratjador per als amadors del nostre teatre. Dissabte de Glòria inauguraven la nova tongada teatral a Barcelona una colla de teatres. D'ells, només dos en la nostra llengua; l'un amb una producció que amb el sol títol ja ens assabenta de tot el que se'n pot esperar, l'altre, el Romea, amb la traducció d'un melodrama estil nordamericà: *El petó davant del mirall*, de l'escriptor hongarès Ladislau Fodor, traduït al català per Josep Pous i Pagès.

Un melodrama mig sentimental mig psicològic, basat en un conflicte de consciència d'aquells que tan fàcilment troben ressò en el públic. Un melodrama ben portat, ben vestit, ben escrit i força interessant, però que no és pas l'obra més indicada per a inaugurar una temporada l'única escena catalana que treballa amb obres dignes de consideració.

Posats a traduir, en la producció actual estrangera altres coses hi ha de més gruix, més interessants, més substancioses i més exemplars per a ésser incorporades al nostre teatre que no aquesta peripècia que amb un llenguatge correcte i acurat ens ha presentat Josep Pous i Pagès.

Però, és que, veritablement, cal recórrer a la traducció perquè les companyies catalanes puguin treballar? És de pensar que abans de decidir-se per l'obra de Fodor, l'empresa de Romea haurà recercat entre la producció dels nostres autors alguna cosa que pogués servir per encetar la temporada d'una manera estimable; que haurà llegit i rellegit, haurà demanat, preguntat i inquirit per tots contorns, i que, cansada de la inutilitat de tots els seus esforços, ha estat impulsada per la penúria d'obres originals que se li oferien que ha tingut de refugiar-se en *El petó davant del mirall*. Si és així, com diem en començar, no és pas una perspectiva gaire falagüera per a nosaltres.

Com hem dit també, la traducció de Pous i Pagès és neta i afuada. Tots els jocs d'humor dels personatges, els seus pensaments, les seves emocions ens arriben a través d'ella amb tota claredat. Si alguna cosa hi ha de confusa i descentrada, creiem que és molt més a causa de l'autor —que treballa demunt un psicologisme un xic primari— que no del traductor.

La companyia del Romea, serveix l'obra amb gran entusiasme. Són encertadíssimes les interpretacions de Maria Vila i Pius Daví, la senyora Alonso, Ventayols i Gimbernau. Aquests personatges els hem d'assenyalar a causa de llur relleu en l'acció; quant als altres, tots hi són ben encaixats i no n'hi ha cap que desentoni.

La presentació —amb mitjans ben pobres— és força encertada i de bon efecte. Batlle ha sabut treure bon partit de la llum i ens ha donat algunes escenes —com la de la cella— molt ben ambientades.

J. C. i V.

Música de jazz

Si de discos se'n fabriquen pocs perquè la venda ha minvat considerablement, és natural que aquests siguin dels que més aviat puguin tenir sortida, i per això no hi ha com la música alegre que vol treure les quimeres i encomanar l'optimisme que la vida rogatja.

Començant per la producció d'ací, hi ha els ballables de l'Orquestra Demon's Jazz, i tot i que aquesta agrupació s'ha especialitzat en els de tipus peculiars espanyols i bona mostra d'això és el pas-doble *Aromas de Andalucía* que té una certa originalitat difícil de trobar ja en aquest ritme, en fa una bona creació amb el fox *Mimi del film Amame esta noche*, que s'ha fet popular arreu, però que la nostra orquestra interpreta en la millor forma. No tan popular, però també conegut per la seva especial construcció, és el fox *Dansa dels minuts*, reproducció, que ja s'ha repetit moltes vegades, del moviment del rellotge, que amb la instrumentació del jazz esdevé ben animat.

No havíem sentit en discos Gramòfon l'Orquestra del cèlebre negre Louis Armstrong, que ja fa temps s'ha col·locat al cim de les interpretacions de jazz hot. Com cap altra agrupació similar, ens porta la suau melancònia dels cants de Virginia, servida, però, amb una instrumentació que estilista el ritme lleuant al jazz totes les estridències que mantés vegades se li han retret. El fox *That's my home* ens sembla haver-lo ja sentit per algunes altres orquestres, per la Sam Body entre altres, però la seva amable melodia és ací recollida per la trompeta de Louis Armstrong amb una suavitat encisadora, transportant-la a les darreres notes de l'escala i produint amb el vigor d'un instrument de metall un timbre perfecte que semblava reservat fins ara als instruments de corda o de fusta. Més animat és el fox *Hobo, you can't ride this train*, que vol seguir els moviments del tren, però d'això hi ha ja el *Pacific de Honegger* que no es pot apartar de la imaginació quan sentim una música semblant. El disc pren ací un caient humorístic i el refrany esdevé més un recitat.

Dos foxs ben populars, i de fa temps, són *Please i Yes, Mr. Brown*, que interpreta amb força braó l'Orquestra Ray Noble. La mateixa orquestra, violentant la melodia del vell vals de Strauss *Danubi blau*, el transforma en un fox, però està ja massa arrelat en l'oient el clàssic vals vienès perquè reixi aquesta interpretació, i de fet el fragment esdevé poc coreogràfic, que és la pitjor tara que pot tenir un disc de jazz.

L'Orquestra Aspiazu, que tant enyoràvem en altres cròniques en ocupar-nos de música

criolla, torna en un disc, del qual preferim la rumba *Me odias*, feta també a base d'un tema popular de l'illa de Cuba. No tan interessant és el dors del disc, que porta un fragment de la pel·lícula *Esperame*, en el qual l'orquestra es limita a fer un paper ben modest acompanyant el cantant Nino Bufoli.

Per fi, un disc de l'Orquestra Duke Cotton Club, també bon exemplar de jazz hot. Dels dos ballables que conté, el millor és el blues *Sweet dreams of love*, d'un regust sentimental.

J. G.

Aromas de Andalucía. — Pas-doble. — *Dotras-Vila*. — Orq. Demon's Jazz. — *Companyia del Gramòfon*, AE 4203. — *My Honey*. — Fox. — *Demon*. — Id., id.

Mimi. — Fox d'«Amame esta noche». — Orq. Demon's Jazz. — *Cia. del Gramòfon*, AE 4202. — *Dansa dels minuts*. — Fox.

That's my home. — Fox. — Orq. L. Armstrong. — *Cia. del Gramòfon*, AE 4220. — *Hobo, you can't ride this train*. — Fox.

Please. — Fox. — Orq. Ray Noble. — *Cia. del Gramòfon*, AE 4104. — *Yes, Mister Brown*. — Fox. — Id., id.

Danubi Blau. — Strauss. — Fox. — Orquestra Ray Noble. — *Cia. del Gramòfon*, AE 4219. — *Butterflies in the rain*. — Fox. — Id.

Me odias. — Rumba. — Orq. Aspiazu. — *Cia. del Gramòfon*, AE 4218. — *Por tus ojos negros*. — D'«Esperame». — Id., id.

Sweet dreams of love. — Fox. — Orquestra Duke Cotton Club. — *Cia. del Gramòfon*, AE 4195. — *Double check stomp*. — Id., id.

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

Gran Concurs de "Mirador"

1. El lector és pregat d'escollir els quatre films sonors que cregui millors, projectats a Barcelona. Més avall donem una llista de films sense caràcter exclusiu. El lector pot perfectament triar films que no figurin en la llista, la qual només té un caràcter recordatori.

2. El parer del lector ens haurà d'arribar a la nostra Redacció per tot el dia 29 d'abril, i escrit «precisament» en el butlletí de vot inserit en aquesta pàgina d'aquest mateix número i que apareixerà en els successius fins a la data de clausura del concurs.

3. Els quatre films que obtinguin majoria de sufragis seran projectats, en quatre sessions, en un bon local de Barcelona.

4. Per tal de donar un al·licient als participants al concurs, el dotem amb tres premis. El primer serà concedit al votant que hagi encertat els quatre films que

hauran obtingut major nombre de vots. Els altres dos premis, als altres dos concursants, per ordre decreixent d'aproximació. En cas d'un possible empat, es tindrà en compte l'ordre d'esment dels films en el butlletí en relació amb la votació d'aquests.

El primer premi consistirà en dos passis de cinema, valedors per un any. El segon i tercer, en 50 i en 25 pessetes, respectivament, en llibres triats a gust del guanyador.

Heus ací la llista de films que donem a títol informatiu:

Les llums de la ciutat.
El patriota.
L'express blau.
El comparsa.
Alleluia.
Liliom.
Cimarron.
L'última companyia.
L'Angel Blau.
El milió.
Anna Christie.
Jean de la Lune.
Carbó.
Els carrers de la ciutat.
Noies d'uniforme.

Remordiment.
Les aventures de Shipky.
Grand Hotel.
La marxa nupcial.
M. (El vampir de Düsseldorf).
L'opéra de quat' sous.
A nous la liberté.
Tabú.
El camí de la vida.
Ombres blanques.
Champ.

Havíem dit que dissabte passat dia 15, es cloïa el termini d'admissió de sufragis per a aquest concurs. Decidírem, però, d'allargar-lo uns quants dies més, fins el 29 d'aquest mes, l'endemà de la sessió en la qual MIRADOR presentarà *Topaze*. Aquest ajornament ha estat degut al fet de no poder anunciar concretament fins avui en què consistirà el primer premi que serà ofert al guanyador. No varem creure delicat de cloure el concurs deixant els nostres lectors en aquesta incertesa. I això ens és un motiu de regrejar els que així i tot ens trameten llur sufragi, demostrant-nos una confiança que de debò agraïm.

A propòsit de la llista de films que publiquem, ens cal repetir una vegada més que es poden votar films no esmentats en ella, molt més havent-se'n estrenat, d'ençà que fou publicada per primera vegada, alguns que podrien figurar-hi dignament.

Recordem novament la conveniència que els concursants esmentin visiblement la paraula «Concurs» damunt del sobre, i que la nova adreça de MIRADOR és Corts Catalanes, 580. Telèfon 11430.

CATALÀ

llegeix demà i cada dia

La Publicitat

DIARI CATALÀ

Informacions completes
Articles dels millors escriptors
Seccions especials de Política,
Arts, Literatura, Música, Ràdio,
Finances, Esports, etc., etc.

Concurs "Mirador"

BUTLLETÍ DE VOTACIÓ

.....

.....

.....

.....

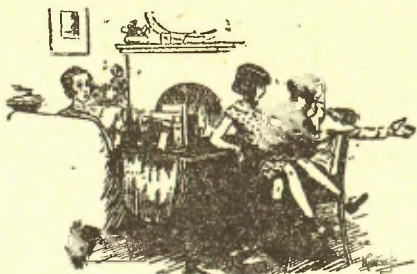
Signatura

Ompliu aquest butlletí amb els quatre films que cregueu millors i trameteu-lo signat clarament a la nostra Redacció.

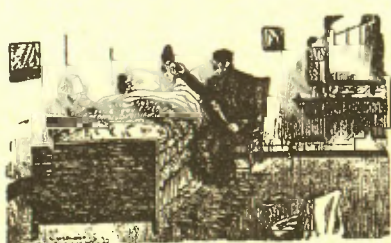
—Per què no m'avisaves quan es va morir la teva dona?
—Per tenir alguna cosa per explicar-te quan ens veïssim.

(Candide, París)

—Et dic que es fa així per jugar a ofícines. No saps que l'altre dia vaig anar a veure el papà al seu despatx?

(The Humorist, Londres)

—El lladre.—Com se us posen de punta els cabells. Que no gasteu fixador?

(London Opinion)

—Escolta, Rididi, que no fas servir l'aigua de Colònia que et vaig regalar?
—Ja ho crec! Me l'he beguda d'un glop!

(Candide, París)

—Què és això de treure un braç a cada banda? A quin costat voleu tombar?
—Es que la dona i jo discutíem si plovia o no.

(Ric et Rac, París)

—Es dolentíssim el monument als morts d'aquest poble.
—Ja en farem un de millor quan la pròxima guerra.

(Marianne, París)

—Que també sou nudista?
—No; contribuent.

(Le Rire, París)